



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υγεία – Πρόνοια 2000-2006»

**Οδηγός Οργάνωσης και Λειτουργίας Ολοκληρωμένου Κέντρου για
Άτομα με Διαταραχές του φάσματος του Αυτισμού – Διάχυτες
Αναπτυξιακές Διαταραχές**



ΜΟΝΑΔΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ & ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ «ΨΥΧΑΡΓΩΣ – Β' ΦΑΣΗ»

**Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (ΕΠΨΥ)
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων – Ιατρική Σχολή – Ψυχιατρική Κλινική
Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ)
Όμιλος Μελετών & Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΟΜΑΣ ΑΕ)**

Αθήνα, Δεκέμβριος 2005



Ο «Οδηγός Οργάνωσης και Λειτουργίας Ολοκληρωμένου Κέντρου για Άτομα με Διαταραχές του φάσματος του Αυτισμού - Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές» εκπονήθηκε στα πλαίσια της Μονάδας Υποστήριξης Παρακολούθησης ΨΥΧΑΡΓΩΣ-B Φάση.

Στόχος του είναι να αποτελέσει ένα εργαλείο που θα διευκολύνει τους Φορείς και τα στελέχη τους στα πρώτα βήματα οργάνωσης των Ολοκληρωμένων Κέντρων και των υπηρεσιών τους. Με αυτή την οπτική έχει δομηθεί το περιεχόμενο του.

Σε περίπτωση που το παρόν κείμενο αποτελέσει υλικό για την σύνταξη υπουργικής απόφασης σχετικής με την οργάνωση ή/και την λειτουργία Ολοκληρωμένων Κέντρων, θα χρειαστεί να συμπληρωθεί με σειρά στοιχείων γύρω από το νομικό πλαίσιο που αφορούν τα άτομα με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές και ειδικότερα την εκπαίδευση τους, την κατ' οίκον νοσηλεία ή παρακολούθηση, την επιδοματική πολιτική και τις προνοιακές υπηρεσίες που τα εξυπηρετούν.

Στην εκπόνηση του λήφθηκαν υπόψη οι συμβουλές, παρατηρήσεις, και προτάσεις των:

- Γενά Αγγελική, Επικ. Καθηγήτρια Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών,
- Γιαννουλάτος Πέτρος, στέλεχος του Υπουργείου Υγείας
- Νότας Στέργιος, Κλινικός Ψυχολόγος
- Κωτσόπουλος Σωτήρης, Ψυχίατρος,
- Μαυρέας Βενετσάνος, Καθηγητής Ψυχιατρικής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
- Ραντοίκοβιτς Ντέγιαν, ψυχίατρος,

και Βουτσά Νικολέττα, ψυχολόγος, η οποία συνέγραψε μέρος του κειμένου.

Την κύρια ευθύνη για την σύνταξη του καθώς και την επιμέλεια του κειμένου είχε η Πάλλη Αλεξάνδρα, ψυχολόγος, μέλος της Ομάδας Έργου της Μονάδας Υποστήριξης και Παρακολούθησης.

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	6
Η μεταρρύθμιση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας στην χώρα μας	6
Οι υπάρχουσες υπηρεσίες για άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές.....	6
Η αναγκαιότητα δημιουργίας Ολοκληρωμένων Κέντρων Παρέμβασης για άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές	7
Τα προβλεπόμενα Ολοκληρωμένα Κέντρα για διαταραχές του φάσματος του αυτισμού..	8
Η δικτύωση των Ολοκληρωμένων Κέντρων	10
2. Ολοκληρωμένο Κέντρο για άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές - Διαταραχές του φάσματος του Αυτισμού.....	11
Περιγραφή.....	11
Σκοπός του Ολοκληρωμένου Κέντρου	11
Στόχοι του Ολοκληρωμένου Κέντρου	11
Άμεσα και Έμμεσα Επωφελούμενοι.....	12
3. Η οργάνωση του Ολοκληρωμένου Κέντρου	13
3.1. Κέντρο Ημέρας για άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές.....	13
Σκοπός.....	13
Πλαίσιο λειτουργίας	14
Ενδεικτικό Ωράριο Ημερήσιου Προγράμματος Εκπαίδευσης Παιδιών	16
Ενδεικτικό Ωράριο Προγράμματος Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών.....	16
Παρέμβαση στην κρίση	17
Στελέχωση.....	17
Χώροι Κέντρου Ημέρας.....	19
Διαδικασία Διαχείρισης Περιστατικού	20
Πρώτη Επικοινωνία	20
Αξιολόγηση – Διάγνωση.....	21

Θεραπεία – Εκπαίδευση των παιδιών με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές.....	21
Το Ατομικό Πρόγραμμα	23
Ατομική Εκπαίδευση	25
Ομαδική Εκπαίδευση	26
Διάλειμμα.....	26
Εκπαίδευση Γονέων στο Κέντρο	27
Γενίκευση κατ' οίκον	27
Ενημέρωση	27
Εκπαίδευση και εποπτεία κατ' οίκον σε παλιούς μαθητές του Ημερήσιου Προγράμματος	27
Παρεχόμενες Υπηρεσίες Προγράμματος Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών...	28
Αξιολόγηση.....	28
Εκπαίδευση Γονέων κατ' οίκον	29
Συμβουλευτικές Συνεδρίες Υποστήριξης Οικογένειας	30
Ομάδες Οικογενειών	30
Αρμοδιότητες Προσωπικού	31
Επιστημονικά Υπεύθυνος του Κέντρου Ημέρας	31
Ψυχολόγοι.....	32
Παιδοψυχίατρος	35
Εργοθεραπευτής.....	36
Δάσκαλος Φυσικής Αγωγής	36
Ειδικός Παιδαγωγός.....	37
Άλλες ειδικότητες	38
Συναντήσεις Προσωπικού.....	38
Κλινικές Συναντήσεις της Ομάδας Θεραπευτών	38
Ομάδα Εποπτείας.....	39

Ομάδα Αξιολόγησης	39
Εκπαιδευτικό Υλικό.....	39
Ενημερωτικό Υλικό	40
3.2 Ξενώνας.....	41
Σκοπός λειτουργίας του Ξενώνα.....	41
Κριτήρια Ένταξης.....	41
Διάρκεια Παραμονής στον Ξενώνα	42
Λειτουργία	43
Προσωπικό.....	43
Ατομικό Πρόγραμμα.....	44
Παρεχόμενες Υπηρεσίες Ξενώνα	44
Ατομική Εκπαίδευση	45
Ομαδική Εκπαίδευση	45
Εργοθεραπεία.....	46
Αθλητικές Δραστηριότητες.....	46
Ελεύθερες Ώρες.....	47
Εκπαίδευση Γονέων στον Ξενώνα.....	47
Συμβουλευτικές Συνεδρίες Υποστήριξης Οικογένειας	47
Αρμοδιότητες Προσωπικού	48
Μάγειρας.....	49
Νοσηλευτές	49
Συναντήσεις Προσωπικού.....	49
Κλινική συνάντηση Θεραπευτικής Ομάδας	49
Ομάδα Εποπτείας.....	50
Υποδομή	50

3.3 Κέντρο Εκπαίδευσης και Έρευνας	52
Σκοπός του Κέντρου Εκπαίδευσης και Έρευνας.....	52
Οργάνωση του Κέντρου Εκπαίδευσης και Έρευνας	52
Προσωπικό.....	52
Επιστημονικά Υπεύθυνος	52
Εκπαιδευτές	52
Γραμματέας.....	53
Ερευνητές.....	53
Στατιστικολόγος	53
Εκπαιδευόμενοι.....	54
4. Βιβλιογραφία.....	56

1. Εισαγωγή

Η μεταρρύθμιση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας στην χώρα μας

Σύμφωνα με τον Νόμο 2716/1999 για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών ψυχικής υγείας «το κράτος έχει την ευθύνη για την παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας, που έχουν σκοπό την πρόληψη, διάγνωση, θεραπεία, περίθαλψη ψυχοκοινωνική αποκατάσταση και κοινωνική επανένταξη ενηλίκων, παιδιών και εφήβων με ψυχικές διαταραχές και διαταραχές αυτιστικού τύπου και με μαθησιακά προβλήματα (Άρθρο1, παρ.1).

Με το πρίσμα και το πνεύμα αυτό, στα πλαίσια της συντελούμενης μεταρρύθμισης των υπηρεσιών ψυχικής υγείας της χώρας, δημιουργούνται τα πρώτα Ολοκληρωμένα Κέντρα για άτομα με διαταραχές του φάσματος του αυτισμού - Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές, που έρχονται να καλύψουν ορισμένες από τις τεράστιες ελλείψεις που υπάρχουν στην παροχή υπηρεσιών προς τα άτομα αυτά. Με τα Κέντρα αυτά επιχειρείται η δημιουργία σύγχρονων υπηρεσιών που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα αναγκών των ίδιων των πασχόντων όπως και των οικογενειών τους και των θεραπειών-μελετητών.

Στις υπηρεσίες που παρέχουν, περιλαμβάνεται η διάγνωση, αξιολόγηση, θεραπεία και εκπαίδευση των παιδιών με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές κατ'οίκον και στους χώρους του Κέντρου Ημέρας, η εκπαίδευση και υποστήριξη των οικογενειών τους, η παρέμβαση κατ'οίκον σε περιπτώσεις κρίσεων των οικογενειακών συστημάτων, η παροχή βραχείας στεγαστικής κάλυψης και η συνέχιση της παρακολούθησης του ατόμου μετά την ολοκλήρωση των θεραπευτικών παρεμβάσεων που του παρέχονται στο Ολοκληρωμένο Κέντρο.

Οι υπάρχουσες υπηρεσίες για άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές

Οι εξειδικευμένες υπηρεσίες για άτομα με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές είναι μέχρι σήμερα εξαιρετικά σπάνιες. Κατά κανόνα ο πληθυσμός αυτός εξυπηρετείται από τα Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα (των οποίων η διασπορά είναι πολύ περιορισμένη), από τα ψυχιατρικά τμήματα και τα κέντρα Ψυχικής Υγείας.

Έως την έναρξη του προγράμματος ΨΥΧΑΡΙΩΣ, υπήρχαν μόνο ορισμένες δομές από ιδιωτικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες, όπως:

1. Θεραπευτική Μονάδα Αυτισμού, Αγ. Παρασκευή Αττικής. Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής.
2. «ΠΕΡΙΒΟΛΑΚΙ Ι», Χαλάνδρι Αττικής. Ελληνικό Κέντρο για την Ψυχική Υγεία και Θεραπεία του Παιδιού και της Οικογένειας. Μονάδα Αυτιστικών Ατόμων «ΕΛΠΙΔΑ», Ωραιόκαστρο Θεσσαλονίκης. Σύλλογος Γονέων και Φίλων του Ειδικού Παιδιού «Ελπίδα».
3. Στέγη Αυτιστικών Ατόμων «ΕΛΕΝΗ ΓΥΡΑ», Ζίτσα Ιωαννίνων. Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.
4. Μονάδα Ειδικής Αγωγής «SOS», Ν. Μάκρη – Αττικής. Σύλλογος Γονέων - Κηδεμόνων και Φίλων Αυτιστικών Παιδιών.
5. «ΖΩΟΔΟΧΟΣ ΠΗΓΗ», Ηράκλειο Κρήτης. Γονείς παιδιών με Ειδικές Ανάγκες.
6. Οικοτροφείο Αυτιστικών «ΑΝΑΔΥΣΗ», Αίγινα.
7. Ίδρυμα για το παιδί «Η ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ», Ν. Μάκρη Αττικής. Αποτελείται από Κ.Η., Παιδικό Σταθμό, Ειδικό Σχολείο.
8. «Η ΜΕΓΑΛΟΧΑΡΗ», Χανιά Κρήτης. Σύλλογος Προστασίας Αυτιστικών Παιδιών.
9. «Η ΑΡΙΩ», Ν. Φάληρο Πειραιά. Σωματείο Γονέων Ναυτικών.

ενώ κάποιες ιδιωτικές δομές που εξυπηρετούσαν Άτομα με Ειδικές Ανάγκες γενικότερα, παρέχουν υπηρεσίες σε άτομα με διαταραχές του φάσματος του αυτισμού, κινητικά προβλήματα και άλλες ψυχικές παθήσεις.

Σήμερα έχουν προστεθεί τα πρώτα Ολοκληρωμένα Κέντρα ή τμήματά τους, όπως καταγράφονται σε επόμενο κεφάλαιο.

Η αναγκαιότητα δημιουργίας Ολοκληρωμένων Κέντρων για άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές

Η δημιουργία Ολοκληρωμένων Κέντρων για άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές εντάσσεται στο πλαίσιο του Ν.2716/99 για την «Ανάπτυξη και τον

εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών ψυχικής υγείας» και συνδέεται με τις πολιτικές που αναπτύσσονται στον τομέα της ψυχικής υγείας.

Η λειτουργία του Ολοκληρωμένου Κέντρου παρέμβασης για άτομα με διαταραχές του φάσματος του αυτισμού φαίνεται επιβεβλημένη, δεδομένου ότι στην περιοχή ευθύνης των περισσότερων ΤΟΨΥ (ΤΟΨΥΠΕ) της χώρας δεν υπάρχουν αντίστοιχες δομές, ή οι υφιστάμενες υπηρεσίες δεν επαρκούν για την κάλυψη των αναγκών, με αποτέλεσμα τα περιστατικά να παραπέμπονται σε μη- εξειδικευμένες υπηρεσίες ή σε κέντρα άλλων περιοχών ή και άλλων πόλεων.

Επιπλέον στοιχεία που προέρχονται από διεθνείς έρευνες – μελέτες καταστούν επιτακτική την ανάγκη δημιουργίας ολοκληρωμένων κέντρων αφού οι επιδημιολογικές μελέτες αναφέρουν ότι ανά 10.000 άτομα γενικού πληθυσμού υπάρχουν 18 – 30 άτομα με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές-αυτισμό, ενώ τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται αυξητική τάση, κυρίως λόγω της διεύρυνσης των νοσολογικών κατηγοριών. Έτσι ο επιπολασμός που δίνεται από μελετητές για το σύνολο των διαταραχών του φάσματος του αυτισμού-διάχυτων αναπτυξιακών διαταραχών, όποιας βαρύτητας, αγγίζει το 50 ανά 10.000 κατοίκους. Ο επιπολασμός αυτός έχει καταγραφεί σε διεθνείς μελέτες, για την Ελλάδα όμως δεν έχει γίνει ποτέ επιδημιολογική μελέτη, και έτσι συμπεραίνεται ότι η συχνότητα των διάχυτων αναπτυξιακών διαταραχών αντιστοιχεί στα διεθνή δεδομένα, σε αναλογία πάντα με τον πληθυσμό της χώρας.

Με δεδομένο την συχνότητα εμφάνισης των διαφόρων μορφών των διάχυτων αναπτυξιακών διαταραχών καθώς και την έλλειψη συναφών υπηρεσιών είναι προφανής η ανάγκη άμεσης δημιουργίας εξειδικευμένων υπηρεσιών και προγραμμάτων για άτομα που πάσχουν από αυτισμό.

Τα προβλεπόμενα Ολοκληρωμένα Κέντρα για διαταραχές του φάσματος του αυτισμού

Τα Εξειδικευμένα Κέντρα για άτομα που πάσχουν από διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές που προβλέπονται και έχουν εγκριθεί στην Β Φάση ΨΥΧΑΡΓΩΣ είναι 20. Από αυτά λειτουργούν ήδη σήμερα τα εξής 5:

1. Ξενώνας 10 ατόμων, Σύλλογος Γονέων Κηδεμόνων & Φίλων Αυτιστικών ατόμων
Λάρισας, Λάρισα, Δ.Υ.ΠΕ Θεσσαλίας

2. Κέντρο Ημέρας για παιδιά με σοβαρές εξελικτικές διαταραχές, Ε.Ψ.Υ.Π.Ε.Α., Μεσολόγγι, Δ.Υ.ΠΕ Δυτικής Ελλάδας
3. Ολοκληρωμένο Κέντρο Αντιμετώπισης Αυτισμού και Διάχυτης Διαταραχής της Ανάπτυξης - ΠΕΡΙΒΟΛΑΚΙ Π, Ελληνικό Κέντρο για την Ψυχική Υγεία & Θεραπεία Παιδιού & Οικογένειας «Το Περιβολάκι», Χαλάνδρι, Β'Δ.Υ.ΠΕ Αττικής
4. Κέντρο Ημέρας «Λιθαράκι», Παιδοψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής, Παπάγου, Β'Δ.Υ.ΠΕ Αττικής
5. Κέντρο Ημέρας «ΕΘΜΑ», Παιδοψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής, Π. Ψυχικό, Β'Δ.Υ.ΠΕ Αττικής

ενώ προβλέπεται να λειτουργήσουν ακόμα τα:

1. Ολοκληρωμένο Κέντρο, Γ.Ν. «Ιπποκράτειο», Θεσ/νίκη, Α'Δ.Υ.ΠΕ Κεντρικής Μακεδονίας
2. Ολοκληρωμένο Κέντρο, Γ.Ν. ΑΧΕΠΑ, Θεσ/νίκη, Α'Δ.Υ.ΠΕ Κεντρικής Μακεδονίας
3. Ολοκληρωμένο Κέντρο, Γ.Ν. «Παπανικολάου», Θεσ/νίκη, Β'Δ.Υ.ΠΕ Κεντρικής Μακεδονίας
4. Κέντρο Ημέρας, Γ.Ν. Πρέβεζας, Πρέβεζα, Δ.Υ.ΠΕ Ηπείρου
5. Ολοκληρωμένο Κέντρο, Π.Γ.Ν. Ιωαννίνων, Ιωάννινα, Δ.Υ.ΠΕ Ηπείρου
6. Ξενώνας, Γ.Ν. Καρδίτσας, Καρδίτσα, Δ.Υ.ΠΕ Θεσσαλίας
7. Κέντρο Ημέρας, Γ.Ν. Κέρκυρας, Κέρκυρα, Δ.Υ.ΠΕ Ιονίων Νήσων

8. Ολοκληρωμένο Κέντρο, Γ.Ν. Πατρών «Άγιος Ανδρέας», Αχαΐα, Δ.Υ.ΠΕ Δυτικής Ελλάδας
9. Κέντρο Ημέρας, Γ.Ν.Ν.Θ. «Σωτηρία», Αττική, Β΄Δ.Υ.ΠΕ Αττικής
10. Μονάδα Φιλοξενίας ατόμων που παρουσιάζουν ιδιαίτερη επιθετικότητα, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων, Αττική, Γ΄Δ.Υ.ΠΕ Αττικής
11. Ολοκληρωμένο Κέντρο, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων, Αττική, Γ΄Δ.Υ.ΠΕ Αττικής
12. Κέντρο Ημέρας, Γ.Ν Κορίνθου, Κόρινθο, Δ.Υ.ΠΕ Πελοποννήσου
13. Κέντρο Ημέρας, Γ.Ν Ναυπλίου, Αργολίδα, Δ.Υ.ΠΕ Πελοποννήσου
14. Ολοκληρωμένο Κέντρο για τον Αυτισμό, Γ.Ν Τρίπολης, Αρκαδία, Δ.Υ.ΠΕ Πελοποννήσου
15. Ολοκληρωμένο Κέντρο, Π.Γ.Ν. Ηρακλείου, Ηράκλειο, Δ.Υ.ΠΕ Κρήτης.

Η δικτύωση των Ολοκληρωμένων Κέντρων

Ένα Ολοκληρωμένο Κέντρο περιλαμβάνει ένα μικρό δίκτυο υπηρεσιών που απαντά με τον πλέον κατάλληλο τρόπο σε πολλά επίπεδα αναγκών των ατόμων με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή και των οικογενειών τους.

Επειδή όμως ο αυτισμός και οι διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές είναι σύνδρομα ιδιαίτερα σύνθετα που επηρεάζουν όλη την αναπτυξιακή πορεία του ατόμου και πλήττουν κάθε τομέα της ζωής τους, οι υπηρεσίες ενός τέτοιου κέντρου αλλά ούτε και καμία άλλη υπηρεσία δεν επαρκεί. Είναι απαραίτητη η δικτύωση με τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας και τα ιατροπαιδαγωγικά κέντρα, με τις υπηρεσίες της πρόνοιας, με τα Κ.Δ.Α.Υ., με τα εκπαιδευτικά πλαίσια κάθε βαθμίδας, με τα Κέντρα Προεπαγγελματικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, με τα προστατευμένα εργαστήρια, καθώς και με τους φορείς της κοινότητας στην οποία ζουν οι επωφελούμενοι από το Ολοκληρωμένο

Κέντρο. Γιατί μόνο αντιμετωπίζοντας τις συνέπειες των διάχυτων αναπτυξιακών διαταραχών ολιστικά και παρεμβαίνοντας σε κάθε πλαίσιο είτε αφορά την σχολική τάξη, είτε τον χώρο εργασίας, είτε τις δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, μπορεί κανείς να αναμένει μεγιστοποίηση των θεραπευτικών παρεμβάσεων και σταθεροποίηση των αποτελεσμάτων στο χρόνο.

2. Ολοκληρωμένο Κέντρο για Άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές - Διαταραχές του φάσματος του Αυτισμού

Περιγραφή

Το Ολοκληρωμένο Κέντρο για άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές αποτελείται από τρία εξειδικευμένα τμήματα, που καλύπτουν τις ανάγκες για θεραπεία, εκπαίδευση, στέγαση και ψυχοκοινωνική αποκατάσταση των πασχόντων, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην εξειδίκευση επιστημονικού προσωπικού στην αντιμετώπιση των Διάχυτων αναπτυξιακών διαταραχών. Τα τμήματα που συγκροτούν ένα Ολοκληρωμένο Κέντρο είναι:

1. Κέντρο Ημέρας για άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές
2. Ξενώνας για άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές
3. Κέντρο Εκπαίδευσης και Έρευνας

Σκοπός του Ολοκληρωμένου Κέντρου

Η δημιουργία και λειτουργία Ολοκληρωμένου Κέντρου Παρέμβασης για άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των διάχυτων αναπτυξιακών διαταραχών και στην άρση των επιπτώσεων τους στο άτομο και στην οικογένειά του.

Στόχοι του Ολοκληρωμένου Κέντρου

Ο κύριος στόχος είναι η έγκαιρη παρέμβαση, διάγνωση και η εφαρμογή ενός ρεαλιστικού και αποτελεσματικού θεραπευτικού σχεδιασμού για τα άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές και τις οικογένειες τους.

Επιμέρους στόχοι είναι και οι εξής:

1. Παροχή υπηρεσιών πρώιμης διάγνωσης και θεραπευτικής αντιμετώπισης ατόμων με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές.
2. Παροχή ειδικών υπηρεσιών υγείας, φροντίδας, εκπαίδευσης και πρόνοιας τόσο για τα αυτιστικά παιδιά όσο και για τις οικογένειες τους και το κοινωνικό τους περιβάλλον.
3. Λειτουργική διασύνδεση με οικογένειες που έχουν αυξημένες ανάγκες και εκπαίδευση των μελών της οικογένειας.
4. Οργάνωση και παρέμβαση στα σχολεία όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, με στόχο την ευαισθητοποίηση τόσο σε γενικά (κοινωνική ευθύνη, ψυχική υγεία, διαφορετικότητα, κλπ) όσο και σε εξειδικευμένα θέματα (διαταραχές του φάσματος του αυτισμού: αντιμετώπιση και ανάγκες αυτών των ατόμων, κλπ).
5. Ακριβής καταγραφή και δημιουργία βάσης δεδομένων με στόχο την ανίχνευση αναγκών, την παροχή φροντίδας την αξιολόγηση και την έρευνα.
6. Λειτουργική διασύνδεση με άλλους φορείς και υπηρεσίες Υγείας, Παιδείας, Ειδικής Αγωγής και Επαγγελματικής Αποκατάστασης ατόμων με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές.

Άμεσα και Έμμεσα Επωφελούμενοι

Άμεσα επωφελούμενοι του έργου είναι:

1. Τα ίδια τα άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές που χρήζουν παρέμβασης. Ειδικότερα στα ολοκληρωμένα Κέντρα παρέχονται υπηρεσίες σε άτομα που πάσχουν από:
 - Αυτισμό της παιδικής ηλικίας (παλαιότερα αναφερόμενο και ως αυτιστική διαταραχή, βρεφικός αυτισμός, βρεφική ψύχωση, σύνδρομο Kanner).
 - Άτυπος αυτισμός (παλαιότερα αναφερόμενο και ως άτυπη ψύχωση της παιδικής ηλικίας, νοητική καθυστέρηση με αυτιστικά χαρακτηριστικά).
 - Σύνδρομο Rett.
 - Άλλη αποργανωτική διαταραχή της παιδικής ηλικίας (παλαιότερα αναφερόμενο και ως βρεφική άνοια, αποδιοργανωτική – αποαπαρτιωτική ψύχωση, σύνδρομο Heller).

- Διαταραχή υπερδραστηριότητας σχετιζόμενη με νοητική καθυστέρηση και στερεότυπες κινήσεις
- Σύνδρομο Asperger (παλαιότερα αναφερόμενο και ως αυτιστική ψυχοπαθητική διαταραχή, σχιζοειδής διαταραχή της παιδικής ηλικίας).
- Άλλες διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές
- Διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, μη καθοριζόμενη οποιασδήποτε βαρύτητας, λειτουργικότητας και νοημοσύνης.

2. Οικογένειες παιδιών με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές που έχουν ανάγκη στήριξης, εκπαίδευσης και ενίσχυσης.

Έμμεσα επωφελούμενοι του έργου είναι:

1. Η κοινότητα της περιοχής, μέσω της προαγωγής της ψυχικής υγείας και της πρόσβασης στις παρεχόμενες υπηρεσίες του Ολοκληρωμένου Κέντρου
2. Η εκπαιδευτική κοινότητα.
3. Επαγγελματίες υγείας μέσω της ενημέρωσης και της γενικότερης συνεργασίας.
4. Εκπαιδευόμενοι.

3. Οργάνωση του Ολοκληρωμένου Κέντρου

3.1 Κέντρο Ημέρας για άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές

Σκοπός

Το Κέντρο Ημέρας είναι μία από τις τρεις υπηρεσίες του Ολοκληρωμένου Κέντρου. Έχει ως κύριο στόχο την κοινωνικοποίηση και την ένταξη στην κοινότητα ατόμων με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές. Στο Κέντρο Ημέρας προσφέρεται εκπαίδευση στις δεξιότητες όσο το δυνατόν περισσότερο αυτόνομης διαβίωσης των ατόμων αυτών στην κοινότητα με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους. Το Κέντρο Ημέρας είναι

ένα μεταβατικό στάδιο στην πορεία ενός παιδιού και όχι ένας δια βίου χώρος απασχόλησης.

Πλαίσιο λειτουργίας

Το Κέντρο Ημέρας δέχεται παιδιά που υποφέρουν από όλες τις Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές (σύνδρομο Rett, σύνδρομο Asperger, άλλη αυτοδιοργανωτική διαταραχή της παιδικής ηλικίας, Αυτιστική Διαταραχή) και ανεξάρτητα του επιπέδου νοημοσύνης. Παρέχει Ημερήσιο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Θεραπείας παιδιών καθώς και Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών. Παράλληλα το Κέντρο Ημέρας λειτουργεί και ως Μονάδα Παρέμβασης στην Κρίση, σε μια τομεοποιημένη περιοχή ευθύνης.

Το Κέντρο Ημέρας λειτουργεί καθημερινά σε πλήρες πρωινό ωράριο. Έχει τη δυνατότητα να εξυπηρετεί χωρικά αλλά και από πλευράς στελέχωσης έναν ορισμένο αριθμό παιδιών, συνήθως γύρω στα 10, ηλικίας από 3 μέχρι 12 χρόνων. Στο **Ημερήσιο πρόγραμμα** προτιμούνται παιδιά προσχολικής ηλικίας έτσι ώστε να κατευθυνθεί η προσπάθεια της εκπαίδευσης προς την ένταξη τους σε δημοτικό σχολείο. Αυτό δεν σημαίνει πως η ηλικία αποτελεί κριτήριο αποκλεισμού, γιατί σε παιδιά μεγαλύτερα των 8 χρόνων οι προσπάθειες κατευθύνονται προς την ένταξη σε ένα άλλο πλαίσιο, όπως ειδικό σχολείο ή άλλα εκπαιδευτικά προγράμματα ή προεπαγγελματικά εργαστήρια. Είναι όμως σημαντική η έγκαιρη διάγνωση και παρέμβαση από την προσχολική ηλικία, ώστε να ελαχιστοποιούνται οι μειονεξίες και οι αναπηρίες και να αποφεύγονται οι κοινωνικοί αποκλεισμοί.

Στόχος του Ημερήσιου Προγράμματος του Κέντρου Ημέρας είναι να διδαχθεί το παιδί τις απαραίτητες δεξιότητες για να μπορεί να λειτουργεί ικανοποιητικά στο σπίτι καθώς και να ενταχθεί σε ένα άλλο πλαίσιο που θα το κρατάει απασχολημένο με ένα δομημένο και δημιουργικό τρόπο. Το εξατομικευμένο πρόγραμμα διαμορφώνεται με τέτοιο τρόπο ώστε αυτό το εγχείρημα να ολοκληρωθεί μέσα σε τρία χρόνια και να ικανοποιούνται οι εξής όροι: να πηγαίνουν τα παιδιά εγκαίρως στο σχολείο και να δίνεται η ευκαιρία και σε άλλα παιδιά με τις οικογένειες τους να εκμεταλλευτούν τις υπηρεσίες του Κέντρου Ημέρας. Πολύ πιθανό είναι να υπάρχουν περιπτώσεις που κάποια παιδιά να χρειάζονται περισσότερα από τρία χρόνια εκπαίδευσης. Σε αυτές τις περιπτώσεις μπορεί να

παραταθεί η παρακολούθηση του προγράμματος του Κέντρου Ημέρας αφού πραγματοποιηθεί αξιολόγηση προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητες τροποποιήσεις των εξατομικευμένων θεραπευτικών προγραμμάτων. Σε περιπτώσεις επαναλαμβανομένων παρατάσεων και εάν το παιδί δεν έχει ακόμα κατακτήσει τις απαιτούμενες δεξιότητες για να ενταχθεί σε ένα άλλο πλαίσιο, ενδείκνυται να εξεταστεί η δυνατότητα δημιουργικής απασχόλησης στο σπίτι. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η δυνατότητα σε νέα παιδιά να επωφεληθούν από τις υπηρεσίες του Κέντρου Ημέρας. Σε καμία όμως περίπτωση δεν επιτρέπεται να διακόπτεται η παροχή υπηρεσιών σε κάποιο παιδί που μπορεί να επωφεληθεί από τα προγράμματα του Κέντρου Ημέρας χωρίς να έχει εξασφαλιστεί η διατήρηση της υπάρχουσας ποιότητας ζωής του. Σε όλες τις περιπτώσεις όταν έχουν επιτευχθεί οι στόχοι και τα παιδιά δεν συμμετέχουν πια σε κάποιο πρόγραμμα, η συνεργασία με το Κέντρο δεν διακόπτεται αλλά συνεχίζεται η παρακολούθηση τους σε τακτική (εβδομαδιαία) βάση από κάποιον θεραπευτή του Κέντρου.

Παράλληλα στο Κέντρο Ημέρας αναπτύσσονται **προγράμματα Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών**. Στα προγράμματα αυτά παρέχεται εκπαίδευση σχετικά με τη διαχείριση των προβλημάτων και της συμπεριφοράς του ατόμου με Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή και συμβουλευτική υποστήριξη στις οικογένειες των παιδιών που παρακολουθούν το Ημερήσιο Πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας. Ακόμα εκπαίδευση, θεραπεία και υποστήριξη παρέχεται στις οικογένειες των εφήβων που φιλοξενούνται στον Ξενώνα. Επιπρόσθετα στα προγράμματα αυτά συμμετέχουν και οικογένειες των οποίων τα παιδιά δεν απασχολούνται στο Κέντρο Ημέρας αλλά λαμβάνουν όποιου είδους εκπαίδευση, θεραπεία ή υποστήριξη στο Ολοκληρωμένο Κέντρο. Από το πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών μπορούν να επωφεληθούν εξίσου οικογένειες με παιδιά προσχολικής ηλικίας καθώς και οικογένειες με μακρόχρονη πορεία και βιώματα από τις συνέπειες των διάχυτων αναπτυξιακών διαταραχών. Ειδικότερα η υποστήριξη οικογενειών σε ομάδες, πέραν του μικρού κόστους το οποίο συνεπάγεται έχει και πρόσθετα οφέλη που αφορούν την μείωση της απομόνωσης και του αυτοστιγματισμού των οικογενειών, την αίσθηση ότι δεν είναι οι μόνοι που αντιμετωπίζουν τέτοιες δυσκολίες και την αλληλοϋποστήριξη. Δεν υπάρχει χρονικός περιορισμός για την επίτευξη των στόχων αλλά υπάρχουν σαφή επιστημονικά κριτήρια για τον προσδιορισμό τους ώστε να είναι καθορισμένο πότε θα έχουν επιτευχθεί.

Ενδεικτικό Ωράριο Ημερήσιου Προγράμματος Εκπαίδευσης Παιδιών

Καθημερινό Πρωινό Πρόγραμμα

08:00 – 08:30 Προσέλευση προσωπικού και παιδιών

08:30 – 10:30 Ατομική εκπαίδευση όλων των παιδιών 1:1

10:30 – 11:00 Διάλειμμα

11:00 – 13:00 Ατομική εκπαίδευση όλων των παιδιών 1:1

13:00 – 14:30 Ομαδική εκπαίδευση (τα παιδιά βρίσκονται σε ομάδες των 2 – 3 ατόμων αλλά είναι 1:1 με τους θεραπευτές)

Απογευματινά Προγράμματα

- 2 φορές την εβδομάδα πραγματοποιείται η ομάδα θεραπειών όπου συζητούνται κλινικά θέματα και επαναπροσδιορίζονται τα ατομικά θεραπευτικά προγράμματα.
- 2 φορές την εβδομάδα οι θεραπευτές κάνουν εκπαίδευση και εποπτεία κατ' οίκον μαθητών που φοιτούσαν παλιότερα στο Κέντρο Ημέρας και τώρα έχουν ενταχθεί σε γενικό σχολείο ή απασχολούνται σε άλλα πλαίσια. Εφόσον υπάρχει ανάγκη η κατ' οίκον παρακολούθηση να γίνει σε πρωινές ώρες και κατά συνέπεια κάποιοι θεραπευτές να βρίσκονται σε πρωινές ώρες εκτός Κέντρου, δεν τροποποιείται το Ημερήσιο Πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας αλλά η ομαδική εκπαίδευση των παιδιών πραγματοποιείται με λιγότερους θεραπευτές.
- 1 φορά ανά δεκαπενθήμερο πραγματοποιούνται ομάδες εποπτείας.

Άλλες Δραστηριότητες

- 1 φορά την εβδομάδα, σε προκαθορισμένο και κατά προτίμηση σταθερό χρόνο, οι γονείς συμμετέχουν – παρακολουθούν την ομαδική εκπαίδευση.
- Οι αξιολογήσεις δεν έχουν προκαθορισμένη ώρα. Το ραντεβού ρυθμίζεται μεταξύ του αξιολογητή και της οικογένειας.

Ενδεικτικό Ωράριο Προγράμματος Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών

Κατά την διάρκεια της ημέρας και κάποιων απογευμάτων προσφέρονται σε όλες τις οικογένειες που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα ωριαίες συνεδρίες συμβουλευτικής, υποστηρικτικής και ψυχοεκπαιδευτικής ψυχοθεραπείας, σε σταθερή βάση και για όσο

χρόνο χρειαστεί. Στόχος των συνεδριών αυτών είναι η εκπαίδευση ως προς το πώς να διαχειρίζονται και να εκπαιδεύουν οι ίδιοι το παιδί και η υποστήριξη τους. Η συχνότητα και το περιεχόμενο τους ρυθμίζονται κατόπιν αξιολόγησης της κατάστασης, των αναγκών και των δεξιοτήτων κάθε οικογένειας μεμονωμένα και σύμφωνα με το εκάστοτε σχέδιο παρέμβασης. Ορισμένες δε από τις συνεδρίες αυτές πραγματοποιούνται στο σπίτι της οικογένειας ώστε να αυξάνεται η δυνατότητα εφαρμογής και η γενίκευση. Επιπλέον, οι οικογένειες μπορούν να συμμετέχουν και σε ομάδα εκπαίδευσης ή σε ομάδα υποστήριξης οικογενειών που πραγματοποιείται στο Κέντρο Ημέρας κάποιο απόγευμα την εβδομάδα. Με τον τρόπο αυτό έρχονται σε επαφή με άλλες οικογένειες που αντιμετωπίζουν παρόμοιες δυσκολίες και τους δίνεται η δυνατότητα να μοιραστούν τα βιώματα τους, να διαπιστώσουν ότι δεν είναι οι μόνοι που αντιμετωπίζουν τέτοιες δυσκολίες και να αλληλοϋποστηριχθούν.

Παρέμβαση στην κρίση

Μια άλλη υπηρεσία που παρέχει το Κέντρο Ημέρας είναι η παρέμβαση στην κρίση. Αφορά περιστατικά του Κέντρου Ημέρας που παρουσιάζουν τόσο διαταρακτική συμπεριφορά που το περιβάλλον τους δεν μπορεί να διαχειριστεί, ή συχνότερα ενδοοικογενειακές εντάσεις που εκλύονται ή εκλύουν συμπτωματολογία.

Στο Κέντρο Ημέρας δημιουργείται μια ομάδα παρέμβασης στην κρίση που περιλαμβάνει παιδοψυχίατρο και ψυχολόγους και παρεμβαίνει κατ'οίκον όποτε αυτό χρειαστεί. Η ομάδα αυτή μπορεί να διαφοροποιείται στην σύνθεση της όταν πρόκειται για περιπτώσεις που το άτομο με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή έχει παρακολουθηθεί από το Κέντρο Ημέρας. Τότε στην ομάδα παρέμβασης συμμετέχει ο κύριος θεραπευτής.

Εφόσον η υπηρεσία αυτή λειτουργεί σκόπιμο είναι να αξιοποιείται και ο ξενώνας του Ολοκληρωμένου Κέντρου, για την παροδική στέγαση του παιδιού που βρίσκεται σε κρίση.

Στελέχωση

Τα μέλη του προσωπικού λειτουργούν με τη φιλοσοφία λειτουργίας Διεπιστημονικής – Διεπαγγελματικής Ομάδας, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στη μεγάλη κλίμακα των αναγκών των παιδιών με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές.

Η συναλλαγή των μελών του προσωπικού στα πλαίσια της Διεπιστημονικής – Διεπαγγελματικής Ομάδας δίνει την ευκαιρία να χρησιμοποιούν υπό διαφορετικό πρίσμα τις διαφορές σαν βάση για σφαιρική κατανόηση του προβλήματος. Στο πλαίσιο αυτό όλα τα μέλη του προσωπικού συντάσσονται σε καθορισμένο πρόγραμμα το οποίο στηρίζεται σε εγκατεστημένους θεσμούς. Τα γεγονότα αυτό επιτρέπει τη δημιουργία ενός οργανωμένου προγράμματος φροντίδας και θεραπείας σεβαστού από όλους, καθώς και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών από κάθε επαγγελματία σε σχέση με τη σχετική αυτονομία του ρόλου του.

Το προσωπικό που θα στελεχώσει το Κέντρο Ημέρας πρέπει να είναι εκπαιδευμένο και να έχει εμπειρία στην αξιολόγηση και στην θεραπεία ατόμων με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές. Όλα τα μέλη του προσωπικού ασχέτως ειδικότητας αποτελούν ισότιμα μέλη της Ομάδας Προσωπικού. Η αμοιβαία και ισότιμη συνεργασία των μελών της αποτελεί βασική αρχή λειτουργίας της Ομάδας Προσωπικού.

Η σύνθεση που προτείνεται για την πλήρη λειτουργία του Κέντρου Ημέρας είναι:

Επιστημονικά Υπεύθυνος

Γραμματέας

Δάσκαλος Φυσικής Αγωγής

Εργοθεραπευτής

Κοινωνικός Λειτουργός

Λογοθεραπευτής

Νηπιαγωγός

Παιδοψυχίατρος

Ειδικοί παιδαγωγοί

Ψυχολόγοι (σε αναλογία σχεδόν 1:1 με τον αριθμό των παιδιών που εκπαιδεύονται στο Ημερήσιο Πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας καθώς είναι κατά κανόνα οι κύριοι θεραπευτές στο Ημερήσιο Πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας και στο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών).

Ανάλογα με το πληθυσμό που εξυπηρετεί και τα προγράμματα που αναπτύσσει το Κέντρο ενδέχεται ορισμένα από τα στελέχη του να απασχολούνται μερικά.

Χώροι Κέντρου Ημέρας

Το Κέντρο Ημέρας, εφόσον εξυπηρετεί καθημερινά στο Ημερήσιο Πρόγραμμα του έναν ενδεικτικό αριθμό 10 παιδιών, αποτελείται από:

- 5 μεγάλα δωμάτια τα οποία είναι χωρισμένα το καθένα στα 2 όπου εκεί διεξάγονται οι ατομικές εκπαιδεύσεις. Ηχομόνωση υπάρχει σε όλα τα δωμάτια.
- 1 γραφείο. Αυτό είναι το γραφείο του Επιστημονικού Υπεύθυνου που λειτουργεί και ως γραφείο για τις συμβουλευτικές συνεδρίες υποστήριξης ή συνεδρίες αξιολόγησης όποτε λείπει ο επιστημονικός υπεύθυνος.
- 1 γραφείο. Αυτό χρησιμεύει για συμβουλευτικές συνεδρίες υποστήριξης ή συνεδρίες αξιολόγησης.
- 2 αίθουσες. Σε αυτές διεξάγεται η ομαδική εκπαίδευση των παιδιών, οι κλινικές συναντήσεις της θεραπευτικής ομάδας, η ομάδα εποπτείας, οι ομάδες αξιολόγησης της πορείας των παιδιών και οι ομάδες οικογενειών.
- 1 κουζίνα, αρκετά μεγάλη ώστε να χωράει και τραπέζι.
- 3 τουαλέτες.

Διαδικασία Διαχείρισης Περιστατικού

Πρώτη Επικοινωνία

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να καλούν το Κέντρο Ημέρας για να κλείσουν ένα ραντεβού στις ώρες λειτουργίας. Τα τηλέφωνα τα απαντάει ο/η γραμματέας του Κέντρου. Όταν παίρνει κάποιος για να κλείσει ένα ραντεβού, ο/ η γραμματέας ζητούν κάποιες πληροφορίες τις οποίες συμπληρώνουν σε ένα συγκεκριμένο έντυπο. Το έντυπο αυτό έχει το ρόλο μιας πολύ σύντομης, πρώτης αξιολόγησης για να είναι σίγουρο ότι έχουν απευθυνθεί στο σωστό μέρος, και μπορεί να περιλαμβάνει

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΓΙΑ ΡΑΝΤΕΒΟΥ Ημερομηνία: Όνομα πατέρα/ μητέρας: Όνομα και ηλικία παιδιού: Τηλέφωνο: Ποιο είναι το πρόβλημα; Έχετε επισκεφτεί άλλον ειδικό; Ποιος σας παρέπεμψε σε μας; Από που ενημερωθήκατε για μας; Λόγοι παραπομπής: Διάγνωση (αν έχει δοθεί):

Αν η υπηρεσία δεν προσφέρει τις υπηρεσίες που ζητά (είναι ακατάλληλος) τότε παραπέμπεται στην πιο πιθανή κατάλληλη υπηρεσία (Κέντρο Ψυχικής Υγείας της περιοχής του). Υπάρχει λίστα με όλους τους φορείς Ψυχικής Υγείας όλης της χώρας. Αν φαίνεται να είναι κατάλληλο περιστατικό, ενημερώνεται ο ενδιαφερόμενος για την ύπαρξη λίστας αναμονής και τον μέσο χρόνο που απαιτείται μέχρι να τον πάρει κάποιος τηλέφωνο να του κλείσει ραντεβού. Αν είναι ακατάλληλος, το έντυπο τοποθετείται στο βιβλίο «Ακατάλληλα Περιστατικά». Αν είναι κατάλληλο τοποθετείται στο κουτί της λίστας αναμονής. Όλα τα έντυπα της λίστας αναμονής μοιράζονται με σειρά προτεραιότητας στην Κλινική Ομάδα των Θεραπευτών. Στην συνέχεια πραγματοποιείται νέα επικοινωνία με τους γονείς και δίνεται το πρώτο ραντεβού λήψης ιστορικού και έναρξης της διαδικασίας αξιολόγησης.

Αξιολόγηση - Διάγνωση

Αξιολόγηση παρέχεται σε όλα τα παιδιά του Ολοκληρωμένου Κέντρου για άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές. Πραγματοποιείται όταν προκύψει κενή θέση είτε στο Κέντρο Ημέρας (Ημερήσιο Πρόγραμμα και Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Οικογενειών) είτε στον Ξενώνα. Διεξάγεται από την ομάδα προσωπικού όπου ο κάθε ειδικός αξιολογεί τον τομέα του.

Η αρχική αξιολόγηση γίνεται κατά τη διάρκεια μιας ημέρας και συμπληρώνεται από τους ειδικούς στον 1^ο μήνα της παρουσίας του παιδιού στο Κέντρο. Περιλαμβάνει συνέντευξη με τους γονείς για λήψη ιστορικού, παρατήρηση του παιδιού και εξέταση του παιδιού με σταθμισμένα εργαλεία. Τα δεδομένα που συλλέγονται κατά την λήψη ιστορικού προκειμένου να αξιολογηθεί ένα παιδί με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές πρέπει να συμβαδίζουν με αυτά που συλλέγονται από άλλα κέντρα και με την διεθνή βιβλιογραφία. Τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται (κλίμακες και ερωτηματολόγια) πληρούν κριτήρια εγκυρότητας και αξιοπιστίας ενώ κάποιες από αυτές δίνονται σε όλα τα παιδιά για να είναι εφικτή μια σύγκριση μεταξύ τους για κλινικούς και ερευνητικούς λόγους. Οι κλίμακες που χρησιμοποιούνται περιλαμβάνουν ένα προσδιορισμό του Νοητικού Πηλίκου και έναν έλεγχο τόσο γενικών λειτουργικών δεξιοτήτων όσο και ειδικών για την διάγνωση Διάχυτης Αναπτυξιακής Διαταραχής.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης καταχωρούνται στο ατομικό φάκελο ακόμα και όταν το παιδί παραπέμπεται αλλού, προσδιορίζοντας τους λόγους παραπομπής.

Θεραπεία- Εκπαίδευση των παιδιών με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές

Τα συμπεράσματα του κλινικού από την αξιολόγηση οδηγούν σε Ατομικό Θεραπευτικό Σχέδιο που ακολουθείται σε όλη τη διάρκεια της θεραπείας, όπου περιλαμβάνονται όλες οι ατομικές και ομαδικές παρεμβάσεις που θα ακολουθηθούν, τόσο στο Κέντρο Ημέρας όσο και στο νηπιαγωγείο ή σχολείο που φοιτά το παιδί.

Για την εκπόνηση του ατομικού θεραπευτικού σχεδίου και τον σχεδιασμό της παρέμβασης, λαμβάνονται υπόψη οι εξής παράγοντες:

- τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του παιδιού
- το εύρος και την ένταση των διαταραχών του,

- το επίπεδο των ικανοτήτων του,
- πόσο διαταρακτική είναι η συμπεριφορά του,
- τα αναμενόμενα αποτελέσματα από κάθε παρέμβαση,
- κατά πόσο ταιριάζει η προσέγγιση με το προσωπικό στυλ, τις ιδέες, τη φιλοσοφία των γονέων,
- την δυνατότητα παροχής των απαιτούμενων παρεμβάσεων στο Κέντρο Ημέρας και την ανάγκη αξιοποίησης του δικτύου των υπηρεσιών του Τομέα
- το κόστος.

Ακόμα λαμβάνονται υπό διάφορες επιστημονικές προσεγγίσεις που αφορούν την θεραπεία και την εκπαίδευση των ατόμων με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές. Οι επικρατέστερες από αυτές είναι :

1. Προσέγγιση TEACCH – DIVISION TEACCH
2. Συμπεριφοριστικές προσεγγίσεις – BEHAVIOURAL APPROACHES, APPLIED BEHAVIOUR ANALYSIS (A.B.A.)
3. Προσεγγίσεις ενσωμάτωσης - ολοκλήρωσης – INTEGRATION APPROACHES
4. Θεραπεία καθημερινής ζωής – σχολείο HIGASHI – DAILY LIFE THERAPY AT THE BOSTON HIGASHI SCHOOL
5. Αλληλεπιδραστικές προσεγγίσεις – INTERACTIVE APPROACHES, OPTION APPROACH, THE PLAYSCHOOL CURRICULUM, INFANT DEVELOPMENT PROGRAMME
6. Ψυχοδυναμικές προσεγγίσεις ψυχαναλυτικού τύπου.
7. «Θετικές προσεγγίσεις» - POSITIVE APPROACHES

Πλέον αυτών στο Ατομικό Θεραπευτικό Σχέδιο μπορούν να περιλαμβάνονται και άλλες ειδικές θεραπευτικές και εκπαιδευτικές παρεμβάσεις που παρέχονται στο Κέντρο Ημέρας, ανάλογα με τις ανάγκες του συγκεκριμένου παιδιού και τις ειδικεύσεις των στελεχών του. Ενδεικτικά στο Ατομικά Σχέδιο μπορούν να περιλαμβάνονται:

- Λογοθεραπεία, αγωγή του λόγου

- Αισθητηριακή ολοκλήρωση και Αισθητηριακή χαλάρωση
- Εργοθεραπεία
- Δραματοθεραπεία – Χοροθεραπεία
- Εκπαίδευση και υποβοήθηση της επικοινωνίας – PECS, MAKATON
- Θεραπεία συμπεριφοράς
- Θεραπεία μουσικής αλληλεπίδρασης – μουσικοθεραπεία, θεραπεία με τη βοήθεια της τέχνης
- Μάθηση υποβοηθούμενη από τη χρήση υπολογιστών
- Ψυχοκινητική
- Ψυχοθεραπευτικές παρεμβάσεις αλληλεπιδραστικού χαρακτήρα

Όποια όμως από τις προσεγγίσεις και να ακολουθείται στο συγκεκριμένο Κέντρο Ημέρας, σε όλες περιλαμβάνονται τα εξής κοινά χαρακτηριστικά:

1. Η έμφαση που δίνεται στην επικοινωνία
2. Η έμφαση στην κοινωνική αλληλεπίδραση
3. Η διδασκαλία αποδεκτών εναλλακτικών Προτύπων
4. Η χρήση οπτικών μέσων
5. Η προβλεψιμότητα των καταστάσεων
6. Το παιχνίδι
7. Η εξατομικευμένη και ομαδική εκπαίδευση
8. Η σημασία της γενίκευσης των κεκτημένων δεξιοτήτων
9. Η δυνατότητα προσαρμογής και γενίκευσης από το ένα πλαίσιο στο άλλο
10. Η συμμετοχή των γονέων

Το Ατομικό Πρόγραμμα

Απώτερος σκοπός για όλα τα παιδιά με Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή που παρακολουθούνται από το Κέντρο Ημέρας είναι η κοινωνική ένταξη.

Λόγω του ότι όλα τα παιδιά με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές, παρά τις ιδιαιτερότητες τους, εμφανίζουν προβλήματα σε κοινούς τομείς, σε γενικές γραμμές οι

στόχοι είναι κοινοί και περιλαμβάνουν: βελτίωση ήδη υπαρχόντων ικανοτήτων, εκμάθηση καινούργιων δεξιοτήτων, εξάλειψη, της αυτοκαταστροφικής συμπεριφοράς και μείωση, αν όχι εξάλειψη της διασπαστικής συμπεριφοράς και των στερεοτυπιών.

Όσον αφορά το Ημερήσιο Πρόγραμμα, τον πρώτο χρόνο η εκπαίδευση αποσκοπεί στο

- να ανταποκρίνεται και να επικοινωνεί το παιδί με τους δασκάλους του και την οικογένεια του και γενικότερα με τους ενήλικες και τους συνομηλίκους του
- να κατανοεί και να χρησιμοποιεί επικοινωνιακά τον προφορικό λόγο
- να μπορεί να παίζει δομημένα και να έχει φτάσει σε ένα βαθμό αυτό-απασχόλησης
- να έχει μάθει σωστές πρακτικές ατομικής υγιεινής
- να έχει κερδίσει την αυτονομία του σε ορισμένες δραστηριότητες

Τον δεύτερο χρόνο κάποιοι από τους στόχους που τίθενται είναι

- η περαιτέρω ανάπτυξη του προφορικού λόγου
- η εκμάθηση κοινωνικών δεξιοτήτων

Αυτά που διδάσκονται αυτόν τον χρόνο προετοιμάζουν το παιδί για την ένταξη του στο επόμενο πλαίσιο. Το παιδί έχοντας αποκτήσει κάποιες βασικές γνώσεις τον πρώτο χρόνο, εξοικειώνεται με προσχολικές δεξιότητες ή με δεξιότητες τις οποίες θα χρειαστεί στη δομή που θα απασχοληθεί μετά την αποχώρηση του από το Κέντρο Ημέρας.

Παρόλο όμως που οι γενικοί στόχοι είναι κοινοί, οι συγκεκριμένες δεξιότητες που επιλέγονται να διδαχθούν διαμορφώνονται ανάλογα με τις ανάγκες του παιδιού. Κανένα παιδί που υποφέρει με Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή δεν είναι όμοιο με άλλο. Καθένα έχει διαφορετικές ικανότητες, προτιμήσεις και δυσκολίες όπως και νοημοσύνη. Έτσι, είναι απολύτως απαραίτητο οι δεξιότητες που επιλέγονται να διδαχθούν να βασίζονται σε ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα, ειδικά σχεδιασμένο για το κάθε παιδί ξεχωριστά.

Ο κύριος θεραπευτής, βασιζόμενος στα πορίσματα της αξιολόγησης, στο ιστορικό, στη δική του συστηματική και εις βάθος αξιολόγηση της συμπεριφοράς του παιδιού (τόσο στο κέντρο όσο και στο σπίτι του παιδιού) καθώς και στις παρατηρήσεις της υπόλοιπης θεραπευτικής ομάδας έχει κατανοήσει τις ελλείψεις, τις ανάγκες και τις ικανότητες του παιδιού. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω καθώς και τον τρόπο ζωής, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα της οικογένειας (π.χ. αν η οικογένεια πάει συχνά στο θέατρο, ωφέλιμο είναι να μάθει το παιδί να παρακολουθεί θεατρικές παραστάσεις) ο κύριος θεραπευτής

διαμορφώνει ένα **ατομικό πρόγραμμα** το οποίο πρώτα συζητιέται με την θεραπευτική ομάδα του παιδιού (τον ειδικό παιδαγωγό, τον εργοθεραπευτή, τον δάσκαλο φυσικής αγωγής και τον λογοθεραπευτή) και μετά στην Κλινική Ομάδα.

Το Ατομικό Πρόγραμμα κάθε παιδιού περιλαμβάνει τους στόχους και τα βήματα που θα ακολουθηθούν προκειμένου αυτοί οι στόχοι να πραγματοποιηθούν.

Το πρόγραμμα πρέπει να έχει πολύ αυστηρή δομή και το παιδί να απασχολείται καθ' όλη την διάρκεια παραμονής του στο Κέντρο Ημέρας. Ο τρόπος διδασκαλίας και οι εκπαιδευτικές μέθοδοι που θα χρησιμοποιηθούν έχουν προκαθοριστεί ενώ η κάθε δραστηριότητα που διδάσκεται αναλύεται σε μικρότερα βήματα και καταγράφεται με λεπτομέρεια.

Στο Ατομικό Πρόγραμμα εκτός από τον σχεδιασμό του παιδαγωγικού προγράμματος συμπεριλαμβάνονται ο προγραμματισμός των ειδικών αναγκών θεραπειών (π.χ. λογοθεραπεία) και των δραστηριοτήτων ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης (π.χ. εκμάθηση οργάνου, συμμετοχή σε αθλητικό όμιλο, κτλ), ο σχεδιασμός της εκπαιδευτικής ή επαγγελματικής προκατάρτισης και κατάρτισης του, ο σχεδιασμός της συνεργασίας με την οικογένεια καθώς και ο τρόπος του συντονισμού της συνεργασίας με τις τυχόν άλλες υπηρεσίες ή άλλους ειδικούς ψυχικής υγείας.

Το Ατομικό Πρόγραμμα συντάσσεται εγγράφως και αρχειοθετείται στο προσωπικό φάκελο του παιδιού.

Κατά την διάρκεια κάθε συνεδρίας όλοι οι θεραπευτές συμπληρώνουν στο έντυπο του προγράμματος τις δραστηριότητες που διεξήχθησαν κατά την διάρκεια του μαθήματος, τις δεξιότητες που διδάχθηκαν καθώς και τον βαθμό βοήθειας που προσφέρθηκε και την επίδοση του παιδιού σε αυτές. Το ατομικό αυτό πρόγραμμα βρίσκεται στο φάκελο του παιδιού και έτσι οποιοσδήποτε ανά πάσα στιγμή μπορεί να ενημερωθεί για το στάδιο στο οποίο βρίσκεται το παιδί σε κάθε τομέα εκπαίδευσης του.

Η πορεία του κάθε παιδιού συζητιέται στην διάρκεια της Κλινικής Ομάδας και όποτε κρίνεται αναγκαίο γίνονται οι απαραίτητες τροποποιήσεις στο Ατομικό Θεραπευτικό Πρόγραμμα.

Ατομική Εκπαίδευση

Η ατομική εκπαίδευση που προσφέρεται στο Κέντρο Ημέρας διαρκεί 2 ώρες την φορά. Το παιδί λαμβάνει τουλάχιστον 4 ώρες ατομικής εκπαίδευσης καθημερινά από Δευτέρα

έως και Παρασκευή. Η ατομική εκπαίδευση διεξάγεται από όλους τους θεραπευτές (παιδοψυχίατρο, ψυχολόγο, λογοθεραπευτή, εργοθεραπευτή, δάσκαλο φυσικής αγωγής), ένας από τους οποίους ορίζεται ως κύριος θεραπευτής του συγκεκριμένου παιδιού και αναλαμβάνει την εκπαίδευση του. Στην ατομική εκπαίδευση το παιδί βρίσκεται στο δωμάτιο μόνο του με τον θεραπευτή και διδάσκεται τις δεξιότητες που αναφέρονται στο ατομικό πρόγραμμα. Οι δραστηριότητες που διδάσκονται εναλλάσσονται συστηματικά και συχνά με ευχάριστες δραστηριότητες που διαρκούν λίγα λεπτά για να ξεκουράζεται το παιδί.

Ομαδική Εκπαίδευση

Η ομαδική εκπαίδευση διαρκεί 1 ώρα και 30 λεπτά. Το παιδί λαμβάνει ομαδική εκπαίδευση καθημερινά από Δευτέρα έως Παρασκευή στο τέλος της ατομικής εκπαίδευσης ή σε όποιον χρόνο έχει καθοριστεί από τον προγραμματισμό του Κέντρου ως κατάλληλος. Στην ομαδική εκπαίδευση η αναλογία των θεραπειών προς τα παιδιά είναι 1:1 ή 1:2.

Στην ομαδική εκπαίδευση δίνεται η δυνατότητα να διδαχθούν ομαδικά παιχνίδια. Τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες, μαθαίνοντας να παίζουν δομημένα μαζί με άλλα παιδιά. Την ώρα της ομαδικής εκπαίδευσης μπορούν τα παιδιά να πάνε σε μια παιδική χαρά για να τρέξουν και να παίξουν, να συναντηθούν με τα παιδιά που διαμένουν στον ξενώνα ή επειδή είναι η ώρα του φαγητού, αφού θα έχουν φέρει φαγητό από το σπίτι, να διδαχθούν πως στρώνεται το τραπέζι, πως σερβίρεται το φαγητό, πώς τρώμε σωστά, πώς ξεστρώνουμε το τραπέζι και πώς καθαρίζουμε τα πιάτα. Αν κρίνεται απαραίτητο, κάποιες φορές μπορεί το παιδί να λάβει ατομική εκπαίδευση αυτή την ώρα αντί να συμμετέχει σε ομαδικές δραστηριότητες.

Διάλειμμα

Το διάλειμμα (που διαρκεί μισή ώρα ή περισσότερο) σε σταθερή καθημερινή ώρα αποτελεί και αυτό μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος. Αυτή την ώρα το παιδί δεν αφήνεται μόνο του αλλά διδάσκεται σωστές συμπεριφορές: να πάρει το κολατσιό του από την σάκα, να ζητήσει νερό από τον θεραπευτή ή από κάποιον άλλον και αφού φάει να ζητήσει από κάποιο παιδάκι να παίξουν κάτι μαζί, να ζητήσει ένα παιχνίδι από κάποιον, κ.α.

Εκπαίδευση Γονέων στο Κέντρο

Από την αρχή της θεραπείας και για όσο χρόνο χρειάζεται, οι γονείς υποχρεωτικά παρακολουθούν ως παρατηρητές κάποιες ώρες μαθημάτων (όπως περιγράφεται στο ενδεικτικό ωράριο καθημερινής λειτουργίας του Κέντρου Ημέρας) και σιγά - σιγά αρχίζουν να αναλαμβάνουν πιο ενεργό ρόλο με την βοήθεια του θεραπευτή. Σκοπός αυτής της εκπαίδευσης είναι οι γονείς να μάθουν να διαχειρίζονται τα παιδιά τους, ώστε να μπορούν να τα βοηθήσουν να αναπτύξουν τις ικανότητες τους και να αυξήσουν την αυτονομία τους. Ακόμα, αυτή η εκπαίδευση αποσκοπεί στην δημιουργία κοινού μετώπου μεταξύ της οικογένειας και των θεραπειών, ώστε να αντιμετωπίζεται το παιδί με τον ίδιο τρόπο τόσο στο κέντρο όσο και στο σπίτι, για να αποφεύγεται η σύγχυση του παιδιού και να μεγιστοποιούνται τα οφέλη. Τέλος γνωρίζοντας τον κατάλληλο τρόπο διδασκαλίας οι γονείς μπορούν να βοηθήσουν το παιδί στην γενίκευση των γνώσεων: τις δεξιότητες που κατέκτησε στο Κέντρο να τις χρησιμοποιεί και στο σπίτι.

Γενίκευση κατ' οίκον

Δυο φορές τον μήνα ένας θεραπευτής επισκέπτεται το σπίτι του παιδιού για να παρατηρήσει την συμπεριφορά του παιδιού στο σπίτι και αν χρησιμοποιεί τις κεκτημένες γνώσεις. Ακόμα, αξιολογεί την συμπεριφορά του γονέα με το παιδί και αν αυτός εφαρμόζει τις τεχνικές που διδάχθηκε. Ο θεραπευτής προσφέρει περαιτέρω καθοδήγηση και διευκρινίσεις.

Ενημέρωση

Κάθε μέρα όταν ο γονιός έρχεται να πάρει το παιδί του ενημερώνεται για την πορεία του. Δεξιότητες που έχουν κατακτηθεί επισημαίνονται ώστε ο γονιός να απαιτεί από το παιδί να τις εκτελεί και στο σπίτι.

Εκπαίδευση και εποπτεία κατ' οίκον σε παλιούς μαθητές του Ημερήσιου Προγράμματος

Η εκπαίδευση και εποπτεία κατ' οίκον πραγματοποιείται από τους κύριους θεραπευτές. Δύο φορές την εβδομάδα, οι κύριοι θεραπευτές φεύγουν από το Κέντρο Ημέρας για να πάνε στο σπίτι παλιού μαθητή που παρακολουθούσε το Ημερήσιο Πρόγραμμα του

Κέντρου Ημέρας και τώρα βρίσκεται σε πρόγραμμα ένταξης σε άλλη δομή (π.χ. νηπιαγωγείο, σχολείο, κέντρο απασχόλησης, κ.α.).

Ο κύριος θεραπευτής, την μια ημέρα επισκέπτεται το σπίτι ενός μαθητή και την άλλη ημέρα το σπίτι του άλλου μαθητή του (υποθέτουμε ότι μέσα σε τρία χρόνια έχουν καταφέρει να ενταχθούν και οι δυο μαθητές που είχε αναλάβει ο κύριος θεραπευτής). Σκοπός αυτής της συνεδρίας είναι να παρακολουθείται η πορεία του παιδιού και να παρέχεται εποπτεία στους τωρινούς θεραπευτές του παιδιού (τον συνοδό στο σχολείο και τους άλλους θεραπευτές κατ' οίκον) που δεν είναι απαραίτητα εργαζόμενοι του Κέντρου Ημέρας αλλά ίσως να έχουν εκπαιδευτεί στο κέντρο (μεταπτυχιακοί φοιτητές ή εθελοντές). Εάν έχει επιτευχθεί συνεργασία με τον δάσκαλο του σχολείου ο θεραπευτής μπορεί κάποιες μέρες να επισκέπτεται το σχολείο του παιδιού.

Τα τρία πρώτα χρόνια λειτουργίας του Κέντρου ή σε άλλη περίπτωση που δεν έχει «αποφοιτήσει» μαθητής από το Κέντρο Ημέρας, αυτές οι ώρες χρησιμοποιούνται ως γενίκευση κατ' οίκον ή ομαδική εκπαίδευση.

Παρεχόμενες Υπηρεσίες Προγράμματος Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών

Το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών του Κέντρου Ημέρας προσφέρει συμβουλευτικές συνεδρίες υποστήριξης οικογενειών και θεραπευτικές ομάδες υποστήριξης ή/και ψυχοεκπαίδευσης οικογενειών στις οικογένειες που τα παιδιά τους απασχολούνται στο Ημερήσιο Πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας, καθώς και σε οικογένειες που έχουν ή είχαν όποιου είδους συμβουλευτική ή θεραπευτική σχέση με τις υπηρεσίες του Ολοκληρωμένου Κέντρου και τα παιδιά τους δεν απασχολούνται στο Ημερήσιο Πρόγραμμα.

Αξιολόγηση

Όπως προαναφέρθηκε, η αξιολόγηση παρέχεται σε όλα τα παιδιά του Ολοκληρωμένου Κέντρου για άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές.

Για την ένταξη στο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών απαιτείται πρόσθετη εκτίμηση της οικογένειας. Η εκτίμηση αυτή γίνεται από τον ψυχολόγο ή όποιον άλλο οικογενειακό θεραπευτή συμμετέχει στο Πρόγραμμα και περιλαμβάνει εκτίμηση στοιχείων του κάθε μέλους της οικογένειας αλλά και ολόκληρης της

οικογένειας. Ιδιαίτερα χρήσιμη είναι η εκτίμηση της επιβάρυνσης, των προσδοκιών και των στόχων του κάθε μέλους αλλά και η δυναμική και η επικοινωνία ολόκληρης της οικογένειας.

Η οικογενειακή εκτίμηση οδηγεί σε σχέδιο ένταξης στο Πρόγραμμα Οικογενειών και σε σχεδιασμό των παρεμβάσεων στην μεμονωμένη οικογένεια. Βάσει αυτού προσδιορίζονται οι ατομικές συνεδρίες που θα λάβει η οικογένεια καθώς και οι ομάδες στις οποίες θα συμμετάσχουν τα μέλη της. Είναι δεδομένο ότι τα αποτελέσματα της κοινοποιούνται στην κλινική ομάδα των θεραπειών και σε όλη την διάρκεια των παρεμβάσεων υπάρχει συστηματική και αμφίδρομη ενημέρωση μεταξύ του κύριου θεραπευτή του παιδιού και του οικογενειακού θεραπευτή.

Εκπαίδευση Γονέων Κατ' οίκον

Για τις οικογένειες που παρακολουθούν μόνο το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών, ο υπεύθυνος οικογενειακός θεραπευτής του προγράμματος, αναλαμβάνει την εκπαίδευση τους στην διαχείριση της συμπεριφοράς του παιδιού τους. Για το λόγο αυτό τις επισκέπτεται δυο φορές την εβδομάδα για δυο ώρες, αναμένοντας μεγαλύτερη γενίκευση και των αποτελεσμάτων όταν η εκπαίδευση γίνεται κατ'οίκον. Αυτές τις δυο ώρες ο ψυχολόγος εκπαιδεύει όσο το δυνατόν περισσότερα μέλη της οικογένειας στην αντιμετώπιση των καθημερινών προβλημάτων που προκύπτουν από την συναλλαγή με το πάσχον παιδί τους. Σκοπός αυτής της εκπαίδευσης είναι οι γονείς να μάθουν να διαχειρίζονται τα παιδιά τους, ώστε να μπορούν να τα βοηθήσουν να αναπτύξουν τις ικανότητες τους και να αυξήσουν την αυτονομία τους. Απώτερος στόχος είναι να μπορέσουν τα παιδιά αυτά να ενταχθούν σε ένα πλαίσιο που θα απασχολούνται καθημερινά με ένα δημιουργικό και δομημένο τρόπο. Ο αριθμός των συνεδριών που γίνονται κατ'οίκον εξαρτάται από την κάθε οικογένεια, η δε διάρκεια τους εξατομικεύεται επίσης. Ο υπεύθυνος για το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών λειτουργεί και αυτός πάντα βάσει ατομικού προγράμματος στο οποίο καταγράφονται με λεπτομέρεια όλες οι ενέργειες που πραγματοποιούνται.

Αυτές τις δυο ώρες ο οικογενειακός θεραπευτής μπορεί να παρέχει και εποπτεία σε θεραπευτές που δεν είναι απαραίτητα εργαζόμενοι του Ολοκληρωμένου Κέντρου αλλά είναι ενταγμένοι στα προγράμματα του Κέντρου Εκπαίδευσης και Έρευνας .

Συμβουλευτικές Συνεδρίες Υποστήριξης Οικογένειας

Οι συμβουλευτικές συνεδρίες υποστήριξης της οικογένειας διαρκούν 60 λεπτά. Διεξάγονται από τον ψυχολόγο του Κέντρου Ημέρας ή όποιον άλλο οικογενειακό θεραπευτή είναι υπεύθυνος για το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Οικογενειών. Πραγματοποιούνται μια φορά την εβδομάδα στο Κέντρο, δεν υπάρχει προκαθορισμένη ώρα αλλά συμφωνείται μεταξύ της οικογένειας και του ψυχολόγου. Στις συνεδρίες χρειάζεται να είναι οι δυο γονείς ή ο κύριος φροντιστής του παιδιού και όπου είναι εφικτό τα αδέλφια.

Ομάδες Οικογενειών

Η ομάδα υποστήριξης οικογένειας διαρκεί 2 ώρες και διεξάγεται από τον ψυχολόγο ή τον οικογενειακό θεραπευτή που είναι υπεύθυνος για το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών. Πραγματοποιείται στο Κέντρο Ημέρας σε σταθερή μέρα και σε απογευματινές ώρες ώστε να διευκολύνεται η συμμετοχή των εργαζόμενων γονέων. Είναι μια θεραπευτική ομάδα με υποστηρικτικό χαρακτήρα. Εφόσον υπάρχει η δυνατότητα από πλευράς κατάρτισης των θεραπειών του Κέντρου, παρέχεται και ομαδική συμπεριφορική θεραπεία οικογενειών, προσανατολισμένη στην ψυχοεκπαιδευτική παρέμβαση. Στην ομάδα αυτή οι γονείς λαμβάνουν εκπαίδευση γύρω από τις διαταραχές του φάσματος του αυτισμού και τον τρόπο διαχείρισης των συγκεκριμένων συμπεριφορών που εμφανίζει το παιδί τους, τροποποιούν την ενδοοικογενειακή επικοινωνία, υποστηρίζονται και μαθαίνουν τεχνικές επίλυσης προβλημάτων. Εφόσον υπάρχει ικανός αριθμός αδελφών για να συγκροτηθεί μια ομάδα, παρέχεται η ψυχοεκπαιδευτική παρέμβαση σε ξεχωριστή ομάδα αδελφών.

Οι Συμβουλευτικές Συνεδρίες Υποστήριξης Οικογένειας και οι Ομάδες Οικογενειών είναι υπηρεσίες που παρέχονται από τον ψυχολόγο ή όποιον άλλο οικογενειακό θεραπευτή του Προγράμματος Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών και όχι από τους κύριους θεραπευτές των παιδιών του Ημερήσιου Προγράμματος. Οι οικογένειες μπορούν να λαμβάνουν ταυτόχρονα παρεμβάσεις σε μεμονωμένη οικογένεια, παρεμβάσεις κατ'οίκον και να συμμετέχουν στις ομαδικές θεραπείες, ανάλογα με την εκτίμηση των αναγκών τους και τον σχεδιασμό που έχει γίνει.

Αρμοδιότητες Προσωπικού

Επιστημονικά Υπεύθυνος του Κέντρου Ημέρας

Ο Επιστημονικά Υπεύθυνος του Κέντρου Ημέρας είναι παιδοψυχίατρος ή ψυχολόγος με εμπειρία στην αξιολόγηση και την θεραπεία ατόμων με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές καθώς και εκπαίδευση στην Κοινωνική Ψυχιατρική. Οι αρμοδιότητες του περιλαμβάνουν τον συντονισμό της λειτουργίας των προγραμμάτων του Κέντρου Ημέρας καθώς και του Ξενώνα και του Κέντρου Εκπαίδευσης, τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων του Ολοκληρωμένου Κέντρου καθώς και την διασφάλιση της λειτουργίας του Κέντρου μέσα σε ένα τομεοποιημένο πλαίσιο υπηρεσιών ψυχικής υγείας καθώς και την δικτύωση με κάθε είδους συναφή υπηρεσία εντός της ΔΥΠΕ., αλλά και παιδικών σταθμών, σχολείων, εργαστηρίων, χώρων ψυχαγωγίας, εργασιακών χώρων και φορέων της τοπικής κοινότητας. Ακόμη αξιοποιεί το επιστημονικό δυναμικό του Ολοκληρωμένου Κέντρου για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων όπως:

- *Ενημέρωση της Κοινότητας*

Ο επιστημονικός υπεύθυνος είναι αυτός που φροντίζει να γίνει γνωστό το έργο του Κέντρου στην κοινότητα και να αναπτυχθούν δράσεις ευαισθητοποίησης της κατοίκων και άρσης των προκαταλήψεων.

Είναι υπεύθυνος για την διοργάνωση ημερίδων σε άλλους φορείς (π.χ. επίσκεψη του Κέντρου σε σχολεία και ενημέρωση στα παιδιά ή ακόμα και εκπαίδευση στους δασκάλους σχετικά με τις Διάχυτες Αναπτυξιακές διαταραχές).

Επίσης ενεργεί κατάλληλα για την εύρεση ανάδοχων οικογενειών.

- *Συνεργασία με άλλους φορείς*

Είναι υπεύθυνος για την προαγωγή στενής συνεργασίας με άλλους φορείς ψυχικής υγείας και μη.

Συνεργάζεται στενά με Ειδικά Κέντρα Κοινωνικής Ένταξης και Μονάδες Αποκατάστασης, Κέντρα Προεπαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης, Προστατευόμενα Εργαστήρια, Κοι.Σ.Π.Ε. για την προώθηση εφήβων που μπορούν να δουλέψουν.

Ακόμα, ο επιστημονικός υπεύθυνος θα πρέπει να ενημερώνει και να επιδιώκει συνεργασία και με άλλους φορείς της κοινότητας για να υπάρχει πολύπλευρη αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα παιδιά του Κέντρου και να τους

προσφέρονται περισσότερες εναλλακτικές δραστηριότητες (π.χ. να συνεργάζεται με αθλητικούς ομίλους ή με τον σύλλογο θεραπευτικής ιππασίας).

Τέλος, συνεργάζεται με εκπαιδευτικά ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης προκειμένου το Ολοκληρωμένο Κέντρο να παρέχει σε μεταπτυχιακούς και προπτυχιακούς φοιτητές εκπαίδευση στα πλαίσια της πρακτικής τους άσκησης.

- *Διοργάνωση Εκπαιδευτικών Σεμιναρίων*

Είναι υπεύθυνος για την διοργάνωση σεμιναρίων στο Κέντρο με θέματα που ενδιαφέρουν τις οικογένειες παιδιών με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές (π.χ. η σεξουαλική ζωή των παιδιών τους), με θέματα που προάγουν την επιμόρφωση των θεραπειών (π.χ. καινούργιες τεχνικές ή αποτελεσματικότητα τεχνικών που χρησιμοποιούνται ήδη).

- *Κλινικές Συναντήσεις Προσωπικού Κέντρου Ημέρας και Ξενώνα*

Ο επιστημονικός υπεύθυνος του Ολοκληρωμένου Κέντρου είναι ο συντονιστής των κλινικών συναντήσεων του προσωπικού και έχει την ευθύνη για τις αποφάσεις που λαμβάνονται. Η Ομάδα Κλινικής Εποπτείας του Κέντρου Ημέρας διεξάγεται δύο φορές την εβδομάδα σε χώρο του Κέντρου Ημέρας. Η Ομάδα Κλινικής Εποπτείας του Ξενώνα διεξάγεται μια φορά την εβδομάδα σε χώρο του Ξενώνα.

Ψυχολόγοι

Οι ψυχολόγοι που απασχολεί το Κέντρο Ημέρας είναι πολυάριθμοι. Από αυτούς, οι περισσότεροι είναι κύριοι θεραπευτές των ατόμων με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές. Ένας από αυτούς είναι υπεύθυνος για το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών.

Οι αρμοδιότητες των κύριων θεραπειών είναι οι εξής:

- *Αξιολόγηση καινούργιων περιστατικών*

Οι ψυχολόγοι θα πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με την χορήγηση νευροψυχολογικών εργαλείων και να είναι εκπαιδευμένοι στην αξιολόγηση και διάγνωση ατόμων με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές.

- *Κύριος Θεραπευτής*

Κάθε ψυχολόγος ορίζεται ως κύριος θεραπευτής δύο παιδιών. Ως κύριος θεραπευτής σχεδιάζει ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα για το κάθε παιδί λαμβάνοντας υπόψη του πως σκοπός είναι μέσα σε τρία χρόνια το παιδί να μπορέσει να ενταχθεί σε ένα άλλο πλαίσιο (γενικό σχολείο, ειδικό σχολείο, κέντρο αποκατάστασης, κτλ). Έπειτα ως κύριος

θεραπευτής προσφέρει ατομική και ομαδική εκπαίδευση σε κάθε παιδί. Οι δεξιότητες που διδάσκονται έχουν οριστεί από το ατομικό πρόγραμμα και από τους στόχους (βραχυπρόθεσμους και τελικούς) που έχουν τεθεί για το κάθε παιδί.

- *Εκπαίδευση Γονέων στο Κέντρο*

Δύο ώρες απαραίτητως την εβδομάδα (και για όσες επιπλέον ώρες έχουν την δυνατότητα οι γονείς του παιδιού) οι γονείς ή ο γονιός του παιδιού προσέρχονται στο Κέντρο Ημέρας κατά την διάρκεια ατομικής εκπαίδευσης του παιδιού από τον κύριο θεραπευτή και μαθαίνουν τον κατάλληλο τρόπο να φέρονται στο παιδί τους προκειμένου να το βοηθήσουν να είναι δημιουργικό και λειτουργικό. Έτσι, μετά από κάποιες ώρες παρατήρησης του τρόπου εκπαίδευσης του θεραπευτή αρχίζουν να αναλαμβάνουν πιο ενεργό ρόλο στην διαχείριση του παιδιού τους. Ο κύριος θεραπευτής εξηγεί, δείχνει, υποδεικνύει και διορθώνει τις κινήσεις του γονιού.

- *Γενίκευση κατ' οίκον*

Για τουλάχιστον μια φορά τον μήνα, ο κύριος θεραπευτής ή ο ειδικός παιδαγωγός επισκέπτεται το σπίτι του παιδιού για να αξιολογήσει αν το παιδί χρησιμοποιεί τις κεκτημένες γνώσεις και αν ο γονέας εφαρμόζει τις τεχνικές που διδάχθηκε. Αν παρατηρήσει λάθη, τα διορθώνει και προσφέρει περαιτέρω καθοδήγηση. Αν ο γονιός φαίνεται να δυσκολεύεται να εφαρμόσει αυτά που διδάσκεται, οι επισκέψεις στο σπίτι μπορεί να είναι πιο συχνές από μια φορά τον μήνα.

- *Ενημέρωση*

Ο κύριος θεραπευτής ενημερώνει σχεδόν κάθε μέρα τον γονέα για την πρόοδο του παιδιού του και τις νεοαποκτηθείσες γνώσεις του (όσο μικρές και αν είναι) και τον προτρέπει να απαιτεί από το παιδί να εφαρμόζει τις κεκτημένες δεξιότητες και στο σπίτι όπως επίσης να απαιτεί από το παιδί να συμπεριφέρεται με τον ίδιο δομημένο τρόπο που φέρεται κατά την διάρκεια του μαθήματος (π.χ. να μην στερεοτυπεί).

- *Εκπαίδευση και εποπτεία κατ' οίκον σε παλιούς μαθητές του Ημερήσιου Προγράμματος*

Μετά τα τρία πρώτα χρόνια λειτουργίας του κέντρου και εφόσον έχουν «αποφοιτήσει» κάποια παιδιά και έχουν απορροφηθεί σε άλλα πλαίσια, η πορεία του παιδιού και η εκπαίδευση που ακολουθεί, θα πρέπει να παρακολουθείται. Έτσι, μια φορά την εβδομάδα ο κύριος θεραπευτής επισκέπτεται κάθε σπίτι παλιού μαθητή του που βρίσκεται σε πρόγραμμα ένταξης. Σκοπός αυτής της συνεδρίας είναι να παρακολουθείται η πορεία του παιδιού και να συνεργαστεί με τους τωρινούς θεραπευτές του παιδιού (τον

συνοδό στο σχολείο και τους άλλους θεραπευτές κατ' οίκον) που δεν είναι απαραίτητα εργαζόμενοι του Κέντρου Ημέρας αλλά μπορεί να έχουν εκπαιδευτεί στο κέντρο (μεταπτυχιακοί φοιτητές ή εθελοντές). Εάν έχει επιτευχθεί συνεργασία με τον δάσκαλο του σχολείου ο θεραπευτής μπορεί κάποιες μέρες να επισκέπτεται το σχολείο του παιδιού.

Μέχρι να αποφοιτήσει κάποιο παιδί που έχει αναλάβει ο κύριος θεραπευτής, το πρόγραμμα του διαμορφώνεται ανάλογα με τις ανάγκες του κέντρου: είτε αυτές τις ώρες συνεχίζεται κανονικά το πρόγραμμα τους με ομαδική θεραπεία παιδιών, ή μπορεί να αναλάβει την αξιολόγηση ενός περιστατικού, κ.α.

Ο **ψυχολόγος** που είναι υπεύθυνος για το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών έχει άλλες αρμοδιότητες από αυτές των κύριων θεραπειών του Ημερήσιου Προγράμματος και το ωράριο του δεν είναι προκαθορισμένο αλλά διαμορφώνεται ανάλογα με τις ανάγκες και περιλαμβάνει αρκετές απογευματινές ώρες ώστε να διευκολύνεται η πραγματοποίηση των ομάδων γονέων ή αδελφών. Οι αρμοδιότητες του είναι οι εξής:

- *Συμβουλευτική Συνεδρία Υποστήριξης Οικογένειας*

Ο ψυχολόγος διεξάγει τις συμβουλευτικές συνεδρίες υποστήριξης όλων των οικογενειών – χρηστών του Κέντρου Ημέρας των οποίων τα παιδιά παρακολουθούν το Ημερήσιο Πρόγραμμα και έρχονται καθημερινά στο Κέντρο ή των οικογενειών των οποίων τα παιδιά φιλοξενούνται στον ξενώνα ή των οικογενειών που παρακολουθούν το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών χωρίς τα παιδιά τους στην παρούσα φάση να παρακολουθούν το Ημερήσιο Πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας. Ο χρόνος και η συχνότητα διεξαγωγής των συνεδριών αυτών καθορίζεται κατά περίπτωση. Η συμβουλευτική συνεδρία περιλαμβάνει ενημέρωση για την φύση της διαταραχής, ενθάρρυνση, απαλλαγή από τυχόν ενοχές, πρόληψη εξουθένωσης και παραμέλησης άλλων μελών της οικογένειας. Ένας από τους στόχους των συνεδριών είναι η προετοιμασία της οικογένειας να αναλάβει τον ρόλο του συνθεραπευτή. Στην αρχή της συνεργασίας δίνονται ενημερωτικά φυλλάδια στην οικογένεια και βιβλιογραφία, την οποία η οικογένεια θα πρέπει να προμηθευτεί και να διαβάσει.

Επιπροσθέτως, στην αρχή των συνεδριών περιλαμβάνεται ενημέρωση σχετικά με νομικά θέματα όπως τα δικαιώματα ή τα επιδόματα των ατόμων με Διάχυτες Διαταραχές της Ανάπτυξης.

- *Κατ' οίκον Εκπαίδευση Γονέων για τον Τρόπο Διαχείρισης του Παιδιού*

Ο ψυχολόγος αυτός είναι υπεύθυνος να εκπαιδεύσει κάποιες οικογένειες στην διαχείριση του παιδιού τους. Πηγαίνει 1-2 φορές την εβδομάδα σε κάθε σπίτι της οικογένειας με σκοπό να διδάξει στους γονείς πώς να διαχειρίζονται το παιδί τους προκειμένου να το βοηθήσουν να είναι πιο λειτουργικό, αυτόνομο και δημιουργικό.

- *Εκπαίδευση Οικογενειών για την διεξαγωγή Ομάδας Υποστήριξης Γονέων Παιδιών με Διάχυτες διαταραχές της Ανάπτυξης*

Όταν συσταθεί η ομάδα γονέων παιδιών με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές, θα χρειαστούν βοήθεια στο πώς να οργανώσουν και να λειτουργήσουν την ομάδα αυτή. Ο υπεύθυνος ψυχολόγος για το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών σε συνεργασία με τον επιστημονικό υπεύθυνο του Κέντρου Ημέρας θα βοηθήσει στην οργάνωση της ομάδας αυτής και θα συντονίζει σε μόνιμη βάση όλες τις συνεδρίες της. Πρέπει στα πρώτα βήματα τους να τους βοηθήσει.

- *Ψυχοεκπαιδευτικές ομάδες οικογενειών ή κατ' οίκον ψυχοεκπαιδευτικές συνεδρίες.*

Ο υπεύθυνος ψυχολόγος του Προγράμματος Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών ή όποιος άλλος ειδικευμένος στην συμπεριφορική θεραπεία θεραπευτής, οργανώνει και συντονίζει ψυχοεκπαιδευτικές ομάδες οικογενειών σύμφωνα με το αντίστοιχο θεωρητικό μοντέλο. Σε μεμονωμένες οικογένειες μπορεί να παρέχεται η ψυχοεκπαιδευτική παρέμβαση κατ' οίκον, κυρίως για λόγους γενίκευσης των αποτελεσμάτων.

Παιδοψυχίατρος

Ο παιδοψυχίατρος, όπως και όλο το προσωπικό, πρέπει να έχει προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία με παιδιά με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές.

Η απασχόληση του στο Κέντρο Ημέρας περιλαμβάνει:

- *Αξιολόγηση καινούργιων περιστατικών - Διάγνωση – Καθορισμός φαρμακευτικής αγωγής- Παρακολούθηση*

Ο παιδοψυχίατρος είναι υπεύθυνος για την αρχική εκτίμηση των παιδιών με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές μέσα από ατομική συνέντευξη και σε συνεργασία με άλλες ειδικότητες. Θέτει την διάγνωση και καθορίζει την φαρμακευτική αγωγή στις περιπτώσεις που θα κρίνει ότι αυτή χρειάζεται. Φυσικά παρακολουθεί την κλινική εικόνα του παιδιού και παρεμβαίνει φαρμακευτικά σε όλο το διάστημα που παρακολουθείται το παιδί από το Κέντρο. Σε ειδικές συνεδρίες ενημερώνει τους γονείς για την θεραπεία που

έχει συστήσει στο παιδί, ώστε να εξασφαλίζεται η συμμαχία μαζί τους και να αυξάνεται η συμμόρφωση στην αγωγή.

Εργοθεραπευτής

Ο εργοθεραπευτής θα πρέπει να έχει εκπαίδευση και εμπειρία με άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές. Παρέχει ατομική εκπαίδευση εργοθεραπείας καθημερινά σε συγκεκριμένα παιδιά, σύμφωνα με το ατομικό θεραπευτικό τους σχέδιο. Οι δεξιότητες που διδάσκει στο παιδί αναφέρονται αναλυτικά στο ατομικό πρόγραμμα και έχουν οριστεί από τον ίδιο τον εργοθεραπευτή μετά από συζήτηση με τον κύριο θεραπευτή και την υπόλοιπη θεραπευτική ομάδα. Ο απώτερος σκοπός του εργοθεραπευτή είναι να διδάξει στο παιδί κάποιες δεξιότητες μέσα από ευχάριστες δραστηριότητες που θα το βοηθήσουν, μετά από την αποχώρηση του από το Κέντρο Ημέρας, να ενταχθεί σε ένα άλλο πλαίσιο.

Κατά την διάρκεια της ομαδικής θεραπείας ο ρόλος του δεν διαφέρει από αυτόν του κύριου θεραπευτή ή των άλλων θεραπευτών. Αυτός δεν είναι άλλος από το να βοηθά και να δείχνει στο παιδί την κατάλληλη συμπεριφορά για να εκτελέσει το έργο που σύμφωνα με απόφαση θεραπευτικής ομάδας θα διδαχτεί στα παιδιά (π.χ. εκμάθηση ομαδικού παιχνιδιού, κοινωνικές δεξιότητες, χορό, ζωγραφική, κτλ). Στις ομαδικές εκπαιδεύσεις ο εργοθεραπευτής όπως και οι άλλοι κύριοι θεραπευτές, είναι υπεύθυνος για ένα έως δύο παιδιά.

Αν κρίνεται απαραίτητο μπορεί την ώρα της ομαδικής εκπαίδευσης να παρέχει ατομική εκπαίδευση εργοθεραπείας σε κάποιο παιδί.

Δάσκαλος Φυσικής Αγωγής

Ο δάσκαλος φυσικής αγωγής θα πρέπει να έχει εκπαίδευση και εμπειρία με άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές. Παρέχει ατομική εκπαίδευση καθημερινά σε συγκεκριμένα παιδιά, σύμφωνα με το ατομικό θεραπευτικό τους σχέδιο. Οι δεξιότητες που διδάσκει στο παιδί αναφέρονται αναλυτικά στο ατομικό πρόγραμμα και έχουν οριστεί από τον ίδιο τον δάσκαλο μετά από συζήτηση με τον κύριο θεραπευτή και την υπόλοιπη θεραπευτική ομάδα. Ο απώτερος σκοπός του δάσκαλου φυσικής αγωγής είναι να βοηθήσει το παιδί να βελτιώσει τις κινητικές του δεξιότητες και τον κιναισθητικό του συντονισμό. Επικεντρώνει σε ασκήσεις που προάγουν τον έλεγχο του παιδιού πάνω στο σώμα του. Του διδάσκει κινητικά παιχνίδια (π.χ. λάστιχο, σκοινάκι, κ.α.) με στόχους την

εκγύμναση του σώματος, την άντληση ευχαρίστησης και την σωματική εκτόνωση με ένα δομημένο και δημιουργικό τρόπο. Τα ομαδικά παιχνίδια που διδάσκονται, μπορούν στο μέλλον να βοηθήσουν το παιδί να δημιουργήσει φιλίες παίζοντας με άλλα παιδιά, ενώ αποτελούν ευκαιρίες για το παιδί να συγκεντρώνει την προσοχή του για την εκτέλεση ενός έργου.

Κατά την διάρκεια της ομαδικής θεραπείας ο ρόλος του δεν διαφέρει από αυτόν του κύριου θεραπευτή ή των άλλων θεραπευτών. Αν κρίνεται απαραίτητο μπορεί την ώρα της ομαδικής εκπαίδευσης να παρέχει ατομική εκπαίδευση σε κάποιο παιδί.

Ειδικός Παιδαγωγός

- *Ως Θεραπευτής*

Ο ειδικός παιδαγωγός θα πρέπει να έχει εκπαίδευση και εμπειρία με άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές. Παρέχει ατομική εκπαίδευση καθημερινά σε συγκεκριμένα παιδιά, σύμφωνα με το ατομικό θεραπευτικό τους σχέδιο. Οι δεξιότητες που διδάσκει στο παιδί αναφέρονται αναλυτικά στο ατομικό πρόγραμμα και έχουν οριστεί από τον ίδιο τον ειδικό παιδαγωγό μετά από συζήτηση με τον κύριο θεραπευτή και την υπόλοιπη θεραπευτική ομάδα. Οι δεξιότητες που διδάσκει ο ειδικός παιδαγωγός δεν διαφέρουν πολύ από αυτές που διδάσκει ο κύριος θεραπευτής. Μέσα από την ατομική εκπαίδευση προσπαθεί να διδάξει στο παιδί λόγο, γραφή, ανάγνωση, αριθμητική, κοινωνική συμπεριφορά, ζωγραφική, κ.α. ενώ παράλληλα να το βοηθήσει να σταματήσει τις στερεοτυπίες, τις εμμονές και την αυτό-καταστροφική συμπεριφορά.

Κατά την διάρκεια της ομαδικής θεραπείας ο ρόλος του δεν διαφέρει από αυτόν του κύριου θεραπευτή ή των άλλων θεραπευτών. Αν κρίνεται απαραίτητο μπορεί την ώρα της ομαδικής εκπαίδευσης να παρέχει ατομική εκπαίδευση σε κάποιο παιδί.

- *Εκπαίδευση Γονέων στο Κέντρο*

Οι ειδικοί παιδαγωγοί είναι αρμόδιοι, όπως οι κύριοι θεραπευτές, να διδάξουν στους γονείς του παιδιού τον κατάλληλο τρόπο να φέρονται στο παιδί τους προκειμένου να το βοηθήσουν να είναι δημιουργικό και λειτουργικό.

- *Γενίκευση κατ' οίκον*

Για τουλάχιστον μια φορά τον μήνα, ο κύριος θεραπευτής ή ο ειδικός παιδαγωγός επισκέπτεται το σπίτι του παιδιού για να αξιολογήσει αν το παιδί χρησιμοποιεί τις κερτημένες γνώσεις και αν ο γονέας εφαρμόζει τις τεχνικές που διδάχθηκε. Αν παρατηρήσει λάθη, τα διορθώνει και προσφέρει περαιτέρω καθοδήγηση. Αν ο γονιός

φαίνεται να δυσκολεύεται να εφαρμόσει αυτά που διδάσκεται, οι επισκέψεις στο σπίτι μπορεί να είναι πιο συχνές από μια φορά τον μήνα.

- *Ενημέρωση*

Όπως ο κύριος θεραπευτής, έτσι και ο ειδικός παιδαγωγός ενημερώνει τακτικά τον γονέα για την πρόοδο του παιδιού του και τις νεοαποκτηθείσες γνώσεις του (όσο μικρές και αν είναι) και τον προτρέπει να παροτρύνει το παιδί να εφαρμόζει τις κεκτημένες δεξιότητες και στο σπίτι όπως επίσης να παροτρύνει το παιδί να συμπεριφέρεται με τον ίδιο δομημένο τρόπο που φέρεται κατά την διάρκεια του μαθήματος (π.χ. να μην στερεοτυπεί).

Άλλες ειδικότητες

Το υπόλοιπο ειδικευμένο προσωπικό που μπορεί να απασχολείται στο Κέντρο Ημέρας, εμπλέκεται στην εκπαίδευση των παιδιών και τις θεραπείες ανάλογα με την κατάρτιση και τις ανάγκες του Κέντρου. Κάποιοι μπορεί να αναλαμβάνουν ως κύριοι θεραπευτές την εκπαίδευση συγκεκριμένων παιδιών ή να παρεμβαίνουν οριζόντια σε μεγαλύτερο αριθμό παιδιών. Η εμπλοκή τους καθορίζεται κατά περίπτωση από τον Επιστημονικά Υπεύθυνο του Ολοκληρωμένου Κέντρου, ενώ οι αρμοδιότητες τους οφείλουν να περιγράφονται στον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του Κέντρου.

Συναντήσεις Προσωπικού

Κλινικές Συναντήσεις της Ομάδας Θεραπευτών

Οι κλινικές συναντήσεις διεξάγονται δύο φορές την εβδομάδα σε προκαθορισμένη ώρα και ημέρα. Παρευρίσκονται όλοι οι θεραπευτές του Κέντρου (παιδοψυχίατρος, ψυχολόγοι, ειδικοί παιδαγωγοί, λογοθεραπευτής, εργοθεραπευτής και δάσκαλος φυσικής αγωγής) και ο Επιστημονικά Υπεύθυνος του Κέντρου, καθώς και οι εκπαιδευόμενοι του Κέντρου Ημέρας. Κατά την διάρκεια αυτής της ομάδας συζητούνται όλα τα περιστατικά (παιδιά και γονείς), οι αξιολογήσεις και η πορεία τους, λύνονται τυχόν δυσκολίες και ορίζεται πως θα συνεχιστεί η θεραπεία μέχρι την επόμενη συνάντηση. Με βάση τον στόχο γίνεται αναλυτική περιγραφή των βημάτων που θα ακολουθηθούν καθώς και ο

τρόπος με τον οποίο αυτό θα επιτευχθεί. (Η συλλογή και η καταγραφή των δεδομένων είναι προκαθορισμένη.)

Αυτή η ομάδα είναι και μια ευκαιρία για να δουν οι θεραπευτές προσεκτικά τις σημειώσεις τους της προηγούμενης εβδομάδας και αν λείπει κάποιο δεδομένο να συμπληρωθεί.

Σε αυτές τις συναντήσεις συζητούνται θέματα όπως διοργάνωση ημερίδων, επισκέψεις στην κοινότητα, οργάνωση επισκέψεων στην κοινότητα (π.χ. επίσκεψη στα μαγαζιά και εκμάθηση σωστών συμπεριφορών) ή διοργάνωση δραστηριοτήτων με τον ξενώνα (π.χ. διοργάνωση αγώνα καλαθοσφαίρισης ή κάποιου επιτραπέζιου παιχνιδιού), θέματα εκπαίδευσης ασκούμενων φοιτητών.

Ομάδα Εποπτείας

Αυτή η ομάδα πραγματοποιείται μια με δύο φορές τον μήνα με συντονιστή εξωτερικό επόπτη. Παρευρίσκεται όλο το προσωπικό και ο λόγος ύπαρξης αυτής της ομάδας είναι η πρόληψη της εξουθένωσης.

Ομάδα Αξιολόγησης

Μια φορά την εβδομάδα, για ένα τέταρτο, συναντιέται η θεραπευτική ομάδα κάθε παιδιού και συζητάνε για την εξέλιξη του παιδιού και για τυχόν δυσκολίες. Επειδή η πρόοδος του κάθε παιδιού σε κάθε συνεδρία όπως και το αν έχουν πραγματοποιηθεί οι στόχοι που έχουν τεθεί είναι πληροφορίες που καταγράφονται από τους θεραπευτές σε κάθε συνεδρία στο ατομικό πρόγραμμα, αυτή η ομάδα λειτουργεί διευκρινιστικά ως προς τις σημειώσεις, συζητούνται οι δυσκολίες που προκύπτουν και στόχο έχει να ανανεώνουν οι θεραπευτές του παιδιού την επαφή μεταξύ τους για να μην ξεχνούν την κοινή τακτική που πρέπει να ακολουθούν απέναντι του.

Εκπαιδευτικό Υλικό

Το εκπαιδευτικό υλικό που διαθέτει το Κέντρο Ημέρας πρέπει να είναι πλούσιο και ποικίλο. Περιλαμβάνει βιβλία, παιχνίδια επιτραπέζια, άφθονα αντικείμενα για συμβολικό παιχνίδι, κούκλες, είδη ζωγραφικής (μαρκαδόρους, ξυλομπογιές, δαχτυλομπογιές, νερομπογιές), κατασκευές, πλαστελίνες, μουσικά όργανα. Θα πρέπει να υπάρχει ποικιλία και το οπτικό υλικό θα πρέπει να είναι έτσι διαμορφωμένο που να κρατάει την προσοχή του παιδιού.

Ενημερωτικό Υλικό

Το Κέντρο Ημέρας έχει στην κατοχή του έγκυρα ενημερωτικά φυλλάδια, τα οποία είναι προσβάσιμα από όλες τις οικογένειες και από οποιονδήποτε άλλον τα ζητήσει.

Συγκεκριμένα, θα πρέπει να υπάρχουν τα εξής φυλλάδια:

1. Ενημερωτικά Φυλλάδια για τους Γονείς
2. Ενημερωτικά Φυλλάδια για την Ευρύτερη Οικογένεια
3. Ενημερωτικά Φυλλάδια για τα Αδέλφια
4. Ενημερωτικά Φυλλάδια για την Κοινότητα
5. Ενημερωτικά Φυλλάδια για τους Συμμαθητές
6. Φυλλάδιο με βιβλιογραφία και ιστοσελίδογραφία

Σχετικά με το προσωπικό, μετά την πρόσληψη του κάθε εργαζόμενος θα λαμβάνει το Εγχειρίδιο του Ολοκληρωμένου Κέντρου. Το εγχειρίδιο αυτό προσδιορίζει με ακρίβεια τις αρμοδιότητες του καθενός και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του Ολοκληρωμένου Κέντρου.

3.2 Ξενώνας

Ο Ξενώνας για Άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές είναι στεγαστική Μονάδα, η οποία λειτουργεί στα πλαίσια των αρχών της εξωνοσοκομειακής περίθαλψης, της τομεοποίησης, της κοινωνικής ψυχιατρικής, της ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης. Αποτελεί τμήμα του Ολοκληρωμένου Κέντρου, είναι απόλυτα διασυνδεδεμένος με αυτό και λειτουργεί ενταγμένος μέσα σε ένα δίκτυο υπηρεσιών υγείας, εκπαίδευσης και απασχόλησης του Τομέα στον οποίο εντάσσεται. Εφόσον το Ολοκληρωμένο Κέντρο λειτουργεί και ως Κέντρο Παρέμβασης στην Κρίση, χρειάζεται να προβλέπεται και ανάλογη προετοιμασία από το προσωπικό του ξενώνα, π.χ. αξιοποίησης μιας θέσης για βραχυπρόθεσμη φιλοξενία στα πλαίσια αντιμετώπισης της κρίσης ενός ατόμου με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή ή της οικογένειάς του.

Σκοπός Λειτουργίας του Ξενώνα

Η λειτουργία του ξενώνα είναι ανοικτή στην κοινωνία και η διαμονή δεν έχει μόνιμο χαρακτήρα αλλά αποτελεί μέρος μιας μεταβατικής διαδικασίας που αποσκοπεί στη διασφάλιση της παραμονής τους στην κοινότητα και τη συνέχιση των σχέσεών τους με τη ζωή και τη δράση της τοπικής κοινότητας.

Κριτήρια Ένταξης

Σύμφωνα με το άρθρο 9 του Νόμου 2716/1999 προβλέπεται η δυνατότητα δημιουργίας στεγαστικών δομών ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει οικογένεια, σε περιπτώσεις που η οικογένεια δεν είναι σε θέση να φροντίσει κατάλληλα το παιδί της, σε περιπτώσεις που έχουμε απόρριψη ή εγκατάλειψη καθώς και σε περιπτώσεις ενηλίκων που αντιμετωπίζουν πρόβλημα διαβίωσης.

Τα άτομα που μπορούν να μείνουν στον ξενώνα εξαρτώνται από την στελέχωση και τους χώρους. Πρέπει όλα να παρουσιάζουν Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές, και γίνονται δεκτά ανεξαρτήτου επιπέδου νοημοσύνης. Ο ξενώνας πρέπει να εξυπηρετεί παιδιά-έφηβους ή έφηβους-ενήλικες και δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 6 ως 8 άτομα φιλοξενούμενων αντίστοιχα.

Αιτίες οι οποίες πρέπει να συνυπάρχουν για την ένταξη ατόμων με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές στον Ξενώνα είναι:

- η ανάγκη απομάκρυνσης τους από το οικογενειακό περιβάλλον για όσο διάστημα αυτό επιβάλλεται από την θεραπεία τους,
- η αδυναμία αντιμετώπισης των σοβαρών προβλημάτων συμπεριφοράς του παιδιού από τους γονείς
- η αδυναμία ανταπόκρισης των γονέων τους στους γονεϊκούς ρόλους εξαιτίας διαφόρων προβλημάτων υγείας, ψυχικής υγείας και κοινωνικών προβλημάτων,
- η ύπαρξη ακατάλληλου οικογενειακού περιβάλλοντος το οποίο να θέτει σε κίνδυνο την υγεία και τη κατάσταση ψυχικής τους υγείας,
- η ύπαρξη οικογενειακού περιβάλλοντος το οποίο παραμελεί συστηματικά τις ανάγκες τους ή το οποίο μετατρέπεται σε πλαίσιο κακοποίησης (σωματικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής).

Οι φιλοξενούμενοι στον ξενώνα κατά κανόνα παραπέμπονται από το Κέντρο Ημέρας, χωρίς να αποκλείονται άλλες υπηρεσίες. Για την ένταξη τους ακολουθείται διαδικασία αξιολόγησης της κατάστασης του παιδιού-ενήλικα και της οικογένειας και συντάσσεται ένα συμβόλαιο παραμονής, όπου αναγράφονται όλες οι υπηρεσίες που μπορεί να προσφέρει ο ξενώνας στο συγκεκριμένο παιδί-ενήλικα και οι ελάχιστες δεσμεύσεις του ιδίου.

Διάρκεια Παραμονής στον Ξενώνα

Ο Ξενώνας του Ολοκληρωμένου Κέντρου για άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές είναι ένας ξενώνας βραχείας παραμονής. Ο χρόνος παραμονής εξαρτάται από την ετοιμότητα του παιδιού να μεταβεί σε πρόγραμμα αποκατάστασης ή να επιστρέψει στην κοινότητα. Ο μέγιστος χρόνος παραμονής στο ξενώνα όμως είναι 8 μήνες. Μετά από 8 μήνες παραμονής στον ξενώνα θα πρέπει να έχουν παρθεί τα κατάλληλα μέτρα και να έχουν διασφαλιστεί οι συνθήκες ζωής του ενοίκου για τα επόμενα χρόνια. Ήδη από την στιγμή της ένταξης των ενοίκων στον Ξενώνα πρέπει να έχει αρχίσει να διαμορφώνεται ένα σχέδιο για την πορεία του ατόμου μετά την αποχώρηση του από τον ξενώνα και οι παρεμβάσεις κατά την διάρκεια της διαμονής του να κατευθύνονται προς αυτόν τον στόχο.

Μετά την αποχώρηση του ενοίκου από τον ξενώνα δεν διακόπτεται η συνεργασία με το Ολοκληρωμένο Κέντρο αλλά η πορεία του ατόμου παρακολουθείται τακτικά και όλες οι πληροφορίες που συλλέγονται καταγράφονται και αρχειοθετούνται.

Λειτουργία

Στον Ξενώνα ακολουθείται καθημερινό πρόγραμμα λειτουργίας, το οποίο διαμορφώνεται από την θεραπευτική ομάδα. Περιλαμβάνει δραστηριότητες εκπαίδευσης στην αυτοεξυπηρέτηση, ατομικές και ομαδικές εκπαιδεύσεις, δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου. Η συμμετοχή του κάθε παιδιού σε αυτές γίνεται βάσει εξατομικευμένου θεραπευτικού σχεδίου, που εκπονείται στην αρχή της ένταξης του και αναθεωρείται ανά δίμηνο. Σε περίπτωση που κάποια παιδιά-ενήλικες φοιτούν σε σχολεία ή εργαστήρια, οι περισσότερες δραστηριότητες πραγματοποιούνται τα απογεύματα. Αναφορικά με τα Σαββατοκύριακα, το πρόγραμμα δεν περιλαμβάνει ατομικές εκπαιδεύσεις και μπορεί να είναι μέρες γενικής καθαριότητας και εκδρομών. Ακόμα, μπορούν να διοργανώνονται δραστηριότητες με άλλα παιδιά ή με τα παιδιά του Κέντρου Ημέρας. Επίσης, το απόγευμα του Σαββάτου και την Κυριακή οι γονείς μπορούν να κάνουν κάποιες δραστηριότητες με τα παιδιά τους, π.χ. πηγαίνοντας τα σε κάποιον αθλητικό όμιλο ή ωδείο για να μάθουν ένα άθλημα ή να μάθουν κάποιο όργανο μουσικής.

Προσωπικό

Τα μέλη του προσωπικού λειτουργούν στα πλαίσια και με τη φιλοσοφία Διεπιστημονικής – Διακλαδικής Θεραπευτικής Ομάδας, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στη μεγάλη κλίμακα των αναγκών των παιδιών με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές.

Η συναλλαγή στα πλαίσια της Διεπιστημονικής – Διακλαδικής Ομάδας των μελών του προσωπικού δίνει την ευκαιρία να χρησιμοποιούν υπό διαφορετικό πρίσμα τις διαφορές σαν βάση για σφαιρική κατανόηση. Στα πλαίσια αυτά όλα τα μέλη του προσωπικού συντάσσονται σε καθορισμένο πρόγραμμα το οποίο στηρίζεται σε εγκατεστημένους θεσμούς. Τα γεγονότα αυτό επιτρέπει τη δημιουργία ενός οργανωμένου προγράμματος φροντίδας και θεραπείας σεβαστού από όλους, καθώς και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών από κάθε επαγγελματία σε σχέση με τη σχετική αυτονομία του ρόλου του.

Το προσωπικό πρέπει να είναι εκπαιδευμένο και να έχει εμπειρία στην αξιολόγηση και στην θεραπεία ατόμων με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές.

Το προσωπικό που στελεχώνει τον Ξενώνα είναι:

Δάσκαλος Φυσικής Αγωγής

Ειδικοί παιδαγωγοί

Εργοθεραπευτής

Νοσηλευτές

Παιδοψυχίατρος

Ψυχολόγοι

Κοινωνικοί λειτουργοί

Σε πλήρη ή μερική απασχόληση.

Όλα τα μέλη του προσωπικού ασχέτως ειδικότητας ή μη αποτελούν ισότιμα μέλη της Ομάδας Προσωπικού.

Η αμοιβαία και ισότιμη συνεργασία των μελών της αποτελεί βασική αρχή λειτουργίας του Ξενώνα.

Το Ατομικό Πρόγραμμα (βλ. Ατομικό Πρόγραμμα Κέντρου Ημέρας)

Απώτερος σκοπός για όλα τα παιδιά με Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή που διαμένουν στον Ξενώνα είναι η κοινωνική ένταξη και η εκπαίδευση τους για την μετάβαση σε ένα πλαίσιο που θα μπορούν να αυτό-απασχολούνται δημιουργικά και να παράγουν έργο.

Οι κύριοι θεραπευτές του Ξενώνα (ειδικοί παιδαγωγοί, με συνέργια των άλλων ειδικοτήτων) σχεδιάζουν ένα ατομικό πρόγραμμα όπως και οι κύριοι θεραπευτές του Κέντρου Ημέρας και δρουν ανάλογα.

Παρεχόμενες Υπηρεσίες Ξενώνα

Διδασκαλία Δραστηριοτήτων Αυτοεξυπηρέτησης

Κοινός στόχος για όλα τα παιδιά είναι να μάθουν να αυτό-εξυπηρετούνται και να λειτουργούν αυτόνομα. Έτσι, δραστηριότητες όπως πλύσιμο, ντύσιμο, προετοιμασία πρωινού και μεσημεριανού, καθάρισμα, κτλ. διδάσκονται στο παιδί μέχρι να τις εκτελεί μόνο του χωρίς καμιά βοήθεια.

Ως εκ τούτου, η διδασκαλία δραστηριοτήτων αυτό-εξυπηρέτησης διαμορφώνεται με βάση τις ανάγκες που προκύπτουν κάθε ώρα (π.χ. οι πρακτικές τουαλέτας διδάσκονται όταν το παιδί θέλει να πάει στην τουαλέτα, κτλ.) αλλά σε γενικές γραμμές τις καθημερινές ακολουθείται ημερήσιο πρόγραμμα που περιλαμβάνει ενδεικτικά το πρωί πλύσιμο, βούρτσισμα μαλλιών και δοντιών, ντύσιμο, στρώσιμο κρεβατιού, προετοιμασία πρωινού, στρώσιμο τραπεζιού, φαγητό, πλύσιμο πιάτων, ξεσκόνισμα τραπεζιού, κ.α. Το μεσημέρι περιλαμβάνουν προετοιμασία μεσημεριανού (αν θα διδαχθούν μόνο σερβίρισμα φαγητού ή ακόμα και μαγείρεμα εξαρτάται από το επίπεδο λειτουργικότητας του παιδιού), στρώσιμο τραπεζιού, καθάρισμα και πλύσιμο. Επειδή μπορεί να είναι

δύσκολο όλα τα παιδιά να κάνουν τις ίδιες δραστηριότητες ταυτόχρονα, όταν ένα παιδί πλένεται ένα άλλο θα μπορεί να ντύνεται και το άλλο να στρώνει το κρεβάτι του. Τα Σαββατοκύριακα τα παιδιά εκπαιδεύονται σε οικιακές δουλειές γενικής καθαριότητας όπως σκούπισμα, σφουγγάρισμα, ξεσκόνισμα, πλύσιμο ρούχων, σιδέρωμα, καθάρισμα τζαμιών, κτλ.

Καθώς τα παιδιά εκπαιδεύονται σε αυτές τις δραστηριότητες, ο θεραπευτής εκμεταλλεύεται αυτές τις συνθήκες για να εφαρμοστεί η κατ' ευκαιρία διδασκαλία (π.χ. όταν το παιδί μαθαίνει κανόνες υγιεινής επωφελείται ο θεραπευτής για να διδάξει τα μέλη του σώματος ή όταν το παιδί μαθαίνει για το μαγείρεμα, είτε παρατηρώντας κάποιον, είτε μαγειρεύοντας το ίδιο, ο θεραπευτής μπορεί να εξηγήσει την προέλευση των τροφών, να διδάξει την κατηγοριοποίηση τους ή να μάθει στο παιδί βασικές έννοιες όπως τι είναι αλμυρό, ξινό ή γλυκό).

Οι δραστηριότητες που διδάσκονται εναλλάσσονται συνέχεια με ευχάριστες δραστηριότητες που διαρκούν λίγα λεπτά για να ξεκουράζεται το παιδί.

Κατά την διάρκεια των ωρών διδασκαλίας δραστηριοτήτων αυτό-εξυπηρέτησης η αναλογία θεραπευτή με ένοικο είναι 1:1 και τα Σαββατοκύριακα 1:2.

Ατομική Εκπαίδευση

Η ατομική εκπαίδευση διαρκεί 2 ώρες και διεξάγεται καθημερινά σε σταθερές για κάθε παιδί ώρες. Στην ατομική εκπαίδευση ο ένοικος βρίσκεται στο δωμάτιο μόνο του με τον θεραπευτή και διδάσκεται τις δεξιότητες που αναφέρονται στο πρόγραμμα. Αυτές οι δεξιότητες είναι οι απαιτούμενες για την ένταξη του ατόμου στο επόμενο πλαίσιο μετά την αποχώρηση του από τον ξενώνα. Οι δραστηριότητες που διδάσκονται εναλλάσσονται συνέχεια με ευχάριστες δραστηριότητες που διαρκούν λίγα λεπτά για να ξεκουράζεται το άτομο. Κατά την διάρκεια της ατομικής εκπαίδευσης η αναλογία θεραπευτή με ένοικο είναι 1:1.

Ομαδική Εκπαίδευση

Η ομαδική εκπαίδευση πραγματοποιείται καθημερινά σε σταθερές ώρες. Στην ομαδική εκπαίδευση η αναλογία των θεραπευτών προς τους ενοίκους είναι 1:2 ή και λιγότερο. Η διάρκεια της ομαδικής εκπαίδευσης καθώς και το περιεχόμενο της καθορίζεται από τα μέλη της θεραπευτικής ομάδας.

Στην ομαδική εκπαίδευση δίνεται η δυνατότητα να διδαχθούν ομαδικά παιχνίδια. Τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες, μαθαίνοντας να παίζουν δομημένα μαζί με άλλα παιδιά. Την ώρα της ομαδικής εκπαίδευσης μπορούν τα παιδιά να πάνε σε μια παιδική χαρά για να τρέξουν και να παίξουν, οι ενήλικες να πάνε στα μαγαζιά να αγοράσουν κάτι. Αν κρίνεται απαραίτητο, μπορεί κάποιος ένοικος να λάβει ατομική εκπαίδευση αυτή την ώρα (π.χ. να πάνε μόνοι τους μαζί με τον θεραπευτή στα μαγαζιά) αντί να συμμετέχει σε ομαδικές δραστηριότητες. Η ώρα της ομαδικής εκπαίδευσης είναι ώρα για ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων αλλά και εκμάθηση δεξιοτήτων που προάγουν την ένταξη στην κοινότητα (π.χ. διαχείριση χρημάτων, γνώση του Κ.Ο.Κ., κ.α.).

Εργοθεραπεία

Η εργοθεραπεία διαρκεί 2 ώρες καθημερινά. Υπεύθυνος για αυτές τις ώρες είναι ο εργοθεραπευτής αλλά είναι παρόντες στην αίθουσα ο δάσκαλος φυσικής αγωγής καθώς και όσοι νοσηλευτές βρίσκονται στον Ξενώνα για να βοηθήσουν όλους τους ενοίκους να ακολουθήσουν τις υποδείξεις του εργοθεραπευτή. Ο απώτερος σκοπός της εργοθεραπείας είναι να μάθουν οι ένοικοι δεξιότητες με τις οποίες θα μπορούν να ενταχθούν σε ένα προεπαγγελματικό εργαστήριο και να αυτό-απασχολούνται δημιουργικά παράγοντας έργο για την κοινότητα. Μέχρι να φθάσει ένας ένοικος σε αυτό το επίπεδο, την ώρα της εργοθεραπείας διδάσκεται άλλες δεξιότητες λεπτής και αδρής κινητικότητας όπως να κόβει, να κολλάει, να δένει, να λύνει, να ράβει, να πλέκει, να καρφώνει μέσα από παιχνίδια, κατασκευές, ασκήσεις στο χαρτί και άλλες ευχάριστες δραστηριότητες.

Αθλητικές Δραστηριότητες

Στο καθημερινό πρόγραμμα του ξενώνα εντάσσονται και αθλητικές δραστηριότητες. Υπεύθυνος για αυτές είναι ο δάσκαλος φυσικής αγωγής αλλά παρόντες στην αίθουσα είναι τόσο ο εργοθεραπευτής όσο και όλοι οι νοσηλευτές που βρίσκονται στο ξενώνα για να βοηθήσουν όλους τους ενοίκους να ακολουθήσουν τις υποδείξεις του δάσκαλου φυσικής αγωγής. Η ώρα αυτή είναι αφιερωμένη στην γυμναστική (π.χ. ασκήσεις σουηδικής γυμναστικής, κτλ), σε κινητικά παιχνίδια (π.χ. σκοινάκι, λάστιχο, περνά – περνά η μέλισσα, κ.α.), σε ομαδικά αθλητικά παιχνίδια (π.χ. μπάσκετ) με σκοπό τον

κιναισθητικό συντονισμό, την εκγύμναση, την αναγνώριση μελών του σώματος, την διάκριση δεξιού – αριστερού, μπρος- πίσω, κτλ.

Ελεύθερες Ώρες

Οι προγραμματισμένες ελεύθερες ώρες κατά την διάρκεια της ημέρας αποτελούν και αυτές μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος. Αυτές τις ώρες ο ένοικος δεν αφήνεται μόνος του, όσο αυτό είναι δυνατόν και υπάρχουν αρκετοί νοσηλευτές και θεραπευτές, αλλά διδάσκεται σωστές συμπεριφορές ή του αναθέτονται κάποιες δραστηριότητες (π.χ. να ζωγραφίσει κάτι, να παίξει σκοινάκι, κ.α.).

Στον Ξενώνα οι ελεύθερες ώρες δεν είναι τόσο δομημένες όπως είναι το διάλειμμα στο Ημερήσιο Πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας λόγω έλλειψης προσωπικού αλλά όλο το προσωπικό θα πρέπει να γνωρίζει τις προτιμήσεις και τις εμμονές και τις στερεοτυπίες του κάθε ένοικου. Έτσι, θα μπορεί να προτρέπει τον ένοικο να ασχοληθεί με δημιουργικές δραστηριότητες που ευχαριστείται (π.χ. να σκουπίζει ή να ζωγραφίζει) ενώ θα το εμποδίζει να στερεοτυπεί ή να ασχολείται με τις εμμονές του.

Εκπαίδευση Γονέων στον Ξενώνα

Είναι υποχρεωτικό για τους γονείς να παρακολουθούν ως παρατηρητές κάποιες ώρες εκπαίδευσης (ειδικότερα όταν διδάσκονται δραστηριότητες αυτοεξυπηρέτησης και αυτό-απασχόλησης) και σιγά - σιγά να αρχίζουν να αναλαμβάνουν πιο ενεργό ρόλο με την καθοδήγηση του θεραπευτή. Σκοπός αυτής της εκπαίδευσης είναι οι γονείς να μάθουν να διαχειρίζονται τα παιδιά τους ώστε να μπορούν να τα βοηθήσουν να αναπτύξουν τις ικανότητες τους και να αυξήσουν την αυτονομία τους, όταν αυτά επιστρέψουν σπίτι. Γνωρίζοντας τον κατάλληλο τρόπο διδασκαλίας οι γονείς μπορούν να βοηθήσουν τον ένοικο στην γενίκευση των γνώσεων: τις δεξιότητες που κατέκτησε στον Ξενώνα να τις χρησιμοποιεί και στο σπίτι.

Συμβουλευτικές Συνεδρίες Υποστήριξης Οικογένειας

Οι συμβουλευτικές συνεδρίες υποστήριξης της οικογένειας καθώς και η ένταξη της οικογένειας στις διάφορες θεραπείες του Προγράμματος Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Οικογενειών πραγματοποιείται όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο για το Κέντρο Ημέρας.

Αρμοδιότητες Προσωπικού

Ως κύριοι θεραπευτές

Ο παιδοψυχίατρος, οι ειδικοί παιδαγωγοί, ο ψυχολόγος, και πιθανόν κάποιες άλλες ειδικότητες (νηπιαγωγός, εργοθεραπευτής, δάσκαλος φυσικής αγωγής) με κατάλληλη κατάρτιση και εμπειρία είναι οι κύριοι θεραπευτές των φιλοξενούμενων του ξενώνα.

Κάθε κύριος θεραπευτής είναι υπεύθυνος για έναν ένοικο. Ως κύριος θεραπευτής σχεδιάζει ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα για τον κάθε ένοικο, έχοντας στο μυαλό του πως σκοπός είναι μέσα σε 8 μήνες ο ένοικος να μπορέσει να επιστρέψει στην κοινότητα.

Στη συνέχεια προσφέρει ατομική εκπαίδευση στον ένοικο για τον οποίο είναι υπεύθυνος.

Οι δεξιότητες που διδάσκονται έχουν οριστεί από το ατομικό πρόγραμμα και από τους στόχους (βραχυπρόθεσμους και τελικούς) που έχουν τεθεί για το κάθε ένοικο.

Στην ατομική εκπαίδευση διδάσκει τις δεξιότητες που ορίζονται από το ατομικό θεραπευτικό πρόγραμμα.

Στην ομαδική εκπαίδευση ο κύριος θεραπευτής είναι υπεύθυνος για κάποιον άλλον ένοικο, ώστε να μην κουράζεται ο ένοικος από την συνεχή επαφή με τον ίδιο θεραπευτή.

Εκπαίδευση Γονέων στον Ξενώνα

Δύο ώρες απαραίτητως την εβδομάδα (και για όσες επιπλέον ώρες έχουν την δυνατότητα οι γονείς του παιδιού) οι γονείς ή ο γονιός του παιδιού προσέρχονται στον Ξενώνα, κατά την διάρκεια ατομικής εκπαίδευσης ή εκμάθησης δεξιοτήτων αυτό-εξυπηρέτησης από τον κύριο θεραπευτή και μαθαίνουν τον κατάλληλο τρόπο να φέρονται στο παιδί τους προκειμένου να το βοηθήσουν να είναι δημιουργικό και λειτουργικό. Έτσι, μετά από κάποιες ώρες παρατήρησης του τρόπου εκπαίδευσης του θεραπευτή αρχίζουν να αναλαμβάνουν πιο ενεργό ρόλο στην διαχείριση του παιδιού τους. Ο κύριος θεραπευτής εξηγεί, δείχνει, υποδεικνύει και διορθώνει τις κινήσεις του γονιού.

Ενημέρωση

Ο κύριος θεραπευτής ενημερώνει τακτικά τους γονείς ή τον φροντιστή για την πρόοδο του ένοικου και τις νεοαποκτηθείσες γνώσεις του (όσο μικρές και αν είναι) και τον προτρέπει να απαιτεί από το παιδί να συμπεριφέρεται με τον ίδιο δομημένο τρόπο που φέρεται κατά την διάρκεια του μαθήματος.

Μάγειρας

Ο Μάγειρας συμμετέχει στις κλινικές συναντήσεις της ομάδας προσωπικού και αποτελεί ισότιμο μέλος της με καθημερινή επικοινωνία με όλους τους ενοίκους. Οφείλει να γνωρίζει τις διατροφικές συνήθειες, προτιμήσεις και ανάγκες των ενοίκων και μαγειρεύει για το μεσημέρι και για το βράδυ. Ενημερώνει τους θεραπευτές για τα φαγητά που θα φτιάξει και οι θεραπευτές μαζί με τους ενοίκους κάνουν λίστα για το τι θα χρειαστεί ο μάγειρας και πηγαίνουν να αγοράσουν αυτοί τα υλικά.

Νοσηλευτές

Οι νοσηλευτές θα πρέπει να έχουν εκπαίδευση και εμπειρία με άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές.

Οι νοσηλευτές είναι η ειδικότητα με την συνεχή παρουσία στον ξενώνα. Οι νοσηλευτές θα πρέπει να παρατηρούν τους θεραπευτές και να εκπαιδεύονται από αυτούς για τον σωστό τρόπο διαχείρισης του ενοίκου. Επίσης, θα πρέπει να είναι ενήμεροι για το ατομικό πρόγραμμα του κάθε ενοίκου για να γνωρίζουν ποιοι είναι οι στόχοι και πως μπορούν και οι ίδιοι να βοηθήσουν τον ένοικο να τους πραγματοποιήσει.

Στις νυχτερινές βάρδιες είναι υπεύθυνοι για όλους τους ενοίκους και τους βοηθούν να φάνε και να προετοιμαστούν για ύπνο, όσο το δυνατόν με περισσότερη αυτονομία.

Τις ελεύθερες ώρες και την ώρα της εργοθεραπείας και της γυμναστικής οι νοσηλευτές βοηθούν τους ενοίκους να ακολουθήσουν τις υποδείξεις του εργοθεραπευτή και του δάσκαλου φυσικής αγωγής προκειμένου να εκτελέσουν το απαιτούμενο έργο.

Συναντήσεις Προσωπικού

Κλινική συνάντηση Θεραπευτικής Ομάδας

Η Θεραπευτική Ομάδα του ξενώνα συναντάται κάθε εβδομάδα σε τακτική βάση. Παρευρίσκονται όλοι οι θεραπευτές του Ξενώνα (παιδοψυχίατρος, ψυχολόγοι, ειδικοί παιδαγωγοί, λογοθεραπευτής, εργοθεραπευτής και δάσκαλος φυσικής αγωγής), ο μάγειρας και οι νοσηλευτές, ο ψυχολόγος του Κέντρου Ημέρας που είναι υπεύθυνος για τις συμβουλευτικές συνεδρίες υποστήριξης οικογένειας, και ο Επιστημονικά Υπεύθυνος

του Κέντρου, καθώς και εκπαιδευόμενοι του Ξενώνα και του Κέντρου Ημέρας. Κατά την διάρκεια αυτής της ομάδας συζητούνται όλα τα περιστατικά (παιδιά και γονείς), λύνονται τυχόν δυσκολίες και ορίζεται πως θα συνεχιστεί η θεραπεία μέχρι την επόμενη συνάντηση. Με βάση τον στόχο γίνεται αναλυτική περιγραφή των βημάτων που θα ακολουθηθούν καθώς και ο τρόπος με τον οποίο αυτό θα επιτευχθεί. (Η συλλογή και η καταγραφή των δεδομένων είναι προκαθορισμένη.)

Αυτή η ομάδα είναι και μια ευκαιρία για να δουν οι θεραπευτές προσεκτικά τις σημειώσεις τους της προηγούμενης εβδομάδας και αν λείπει κάποιο δεδομένο να συμπληρωθεί.

Αυτές οι ώρες είναι για να συζητηθούν θέματα όπως επισκέψεις στην κοινότητα, διοργάνωση εξορμήσεων (π.χ. επίσκεψη στα μαγαζιά και εκμάθηση σωστών συμπεριφορών) ή διοργάνωση δραστηριοτήτων με το Κέντρο Ημέρας (π.χ. διοργάνωση αγώνα καλαθοσφαίρισης ή κάποιου επιτραπέζιου παιχνιδιού), δραστηριότητες αγωγής της κοινότητας, συνεργασίες με σχολεία και δασκάλους, θέματα διασύνδεσης με άλλες υπηρεσίες, θέματα εκπαίδευσης ασκούμενων φοιτητών.

Ομάδα Εποπτείας

Αυτή η ομάδα διαρκεί 2 ώρες και διεξάγεται μία έως δύο φορές τον μήνα με συντονιστή εξωτερικό επόπτη. Παρευρίσκεται όλο το προσωπικό και ο λόγος ύπαρξης αυτής της ομάδας είναι η πρόληψη της εξουθένωσης.

Υποδομή

Ο Ξενώνας, εφόσον σχεδιαστεί για να φιλοξενεί 6-8 άτομα, πρέπει να αποτελείται από:

- 3-4 μεγάλα δίκλινα δωμάτια ή περισσότερα μονόκλινα. Αυτά τα δωμάτια είναι για τους ένοικους του ξενώνα.
- 1 μονόκλινο δωμάτιο για τους νοσηλευτές.
- 1 μεγάλη κουζίνα. Η κουζίνα θα πρέπει να έχει χώρο για τραπέζι και να περιλαμβάνει πλυντήριο πιάτων, και όλες τις απαραίτητες ηλεκτρικές συσκευές.
- 1 μικρό δωμάτιο που θα λειτουργεί ως πλυσταριό. Το πλυσταριό θα πρέπει να περιλαμβάνει πλυντήριο ρούχων, σιδερώστρα και σίδερο.
- 1 μεγάλο σαλόνι. Το σαλόνι πρέπει να περιλαμβάνει μια τηλεόραση αλλά να υπάρχει χώρος για να πραγματοποιούνται και άλλες δραστηριότητες, όπως πινγκ-πονγκ, κ.α.

- 1 γραφείο. Αυτό το γραφείο χρησιμοποιείται από τους κύριους θεραπευτές για την σύνταξη του ατομικού προγράμματος, ενημέρωση των γονέων, φύλαξη των βιβλίων και των ενημερωτικών φυλλαδίων, κ.α.
- 3 μπάνια.
- 1 μεγάλη αίθουσα εργοθεραπείας και ομαδικών δραστηριοτήτων.

Χρήσιμο θα ήταν να υπάρχει κήπος για να μπορούν τα παιδιά να παίζουν και όλοι οι ένοικοι να αθλούνται. Αν δεν είναι εφικτό θα μπορούσε το κτίριο να βρίσκεται κοντά σε παιδική χαρά ή κάποιον κοινόχρηστο ανοικτό χώρο (π.χ. γήπεδο).

Τους χώρους του Ξενώνα μπορεί να τους χρησιμοποιούν και το προσωπικό και τα παιδιά του Κέντρου Ημέρας (π.χ. να πάνε στο πλυσταριό του ξενώνα για να διδαχθούν πώς να βάζουν πλυντήριο ρούχων ή να σιδερώνουν).

3.3 Κέντρο Εκπαίδευσης και Έρευνας

Σκοπός του Κέντρου Εκπαίδευσης και Έρευνας

Σκοπός του Κέντρου Εκπαίδευσης και Έρευνας είναι η εκπαίδευση φοιτητών όλων των βαθμίδων (προπτυχιακοί, μεταπτυχιακοί και διδακτορικοί) και εθελοντών (επαγγελματίες ψυχικής υγείας). Οι φοιτητές εκπαιδεύονται σε όποια θέματα αφορούν τις διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές, ενώ τους δίνεται η δυνατότητα μελέτης των μεθόδων αντιμετώπισης των παθήσεων αυτών, επικαιροποίησης των γνώσεων τους κα εφαρμογής σύγχρονων θεραπευτικών και εκπαιδευτικών παρεμβάσεων υπό εποπτεία. Όσον αφορά την έρευνα, σκοπός του Κ.Ε.Ε. είναι η δημιουργία βάσης δεδομένων και η αξιοποίηση όλων των δεδομένων τόσο από το Κέντρο Ημέρας όσο και από τον Ξενώνα για την διεξαγωγή ερευνών.

Οργάνωση του Κέντρου Εκπαίδευσης και Έρευνας

Το Κέντρο Εκπαίδευσης και Έρευνας είναι ενσωματωμένο στο Ολοκληρωμένο Κέντρο. Ουσιαστικά ο μόνος εργαζόμενος που δουλεύει αποκλειστικά στο Κ.Ε.Ε. είναι ένας ή μια γραμματέας.

Προσωπικό

Επιστημονικά Υπεύθυνος

Ο επιστημονικά υπεύθυνος του Κέντρου Ημέρας είναι αυτός που αποφασίζει ποιες έρευνες θα διεξαχθούν και ποιες αρμοδιότητες θα αναλάβει ο καθένας. Οι έρευνες μπορεί να περιλαμβάνουν είτε αξιοποίηση ήδη υπαρχόντων δεδομένων είτε την συλλογή καινούργιων. Επίσης, αποφασίζει αν κάποιος διδακτορικός φοιτητής μπορεί να ξεκινήσει μια έρευνα είτε στο Κέντρο Ημέρας είτε στον Ξενώνα.

Εκπαιδευτές

Οι εκπαιδευτές του Κέντρου Εκπαίδευσης και Έρευνας δεν είναι άλλοι από τους εργαζόμενους στο Κέντρο Ημέρας και στον Ξενώνα. Αφού οι εκπαιδευόμενοι έχουν παρακολουθήσει αρκετές ώρες συνεδριών, έχουν μελετήσει την προκαθορισμένη βιβλιογραφία και έχουν συμμετάσχει σε ομάδες κλινικής εποπτείας, μπορούν με την

καθοδήγηση και τις υποδείξεις του θεραπευτή να διδάξουν κάποιες δεξιότητες στα παιδιά του Κέντρου Ημέρας ή τους ένοικους του Ξενώνα.

Γραμματέας

Ο γραμματέας του Κέντρου Εκπαίδευσης και Έρευνας είναι υπεύθυνος για όλα τα ερευνητικά δεδομένα και την καταχώρηση τους στην βάση δεδομένων. Πιο συγκεκριμένα, ο γραμματέας κάθε εβδομάδα παίρνει τους φακέλους από το Κέντρο Ημέρας και τον Ξενώνα και ελέγχει αν όλα τα έντυπα και όλα τα ερωτηματολόγια είναι απολύτως συμπληρωμένα. Ελέγχει αν η πορεία όλων των ατόμων που έχουν αποχωρήσει από το Ολοκληρωμένο Κέντρο παρακολουθείται και αν έχουν πραγματοποιηθεί όλες οι απαραίτητες επισκέψεις. Αν λείπει κάποιο δεδομένο ενημερώνει τον υπεύθυνο για αυτά τα δεδομένα και του υπενθυμίζει να συμπληρώσει τα κενά.

Η επόμενη αρμοδιότητα του γραμματέα είναι να περάσει αυτά τα στοιχεία στην βάση δεδομένων.

Ακόμα, ο γραμματέας του Κέντρου Εκπαίδευσης και Έρευνας θα πρέπει να ελέγχει αν όλο το ενημερωτικό υλικό που διατίθεται στους γονείς και στους εκπαιδευόμενους είναι διαθέσιμο.

Ερευνητές

Όλα τα έντυπα που συμπληρώνουν οι θεραπευτές αποτελούν τα στατιστικά στοιχεία του Κέντρου. Έτσι, όλοι οι εργαζόμενοι του Ολοκληρωμένου Κέντρου συμπληρώνουν όλα τα προκαθορισμένα έντυπα με μεγάλη συνέπεια και λεπτομέρεια είτε διεξάγεται έρευνα είτε όχι ώστε να μην λείπει κανένα ερευνητικό δεδομένο.

Οποιοσδήποτε εργαζόμενος θέλει να διεξάγει έρευνα, συντάσσει ένα ερευνητικό πρωτόκολλο και το υποβάλλει στον επιστημονικό υπεύθυνο για εκτίμηση. Οι σκέψεις του επιστημονικού υπεύθυνου σχετικά με την πρόταση συζητιέται στις κλινικές συναντήσεις της θεραπευτικής ομάδας.

Στατιστικολόγος

Το Κέντρο Εκπαίδευσης και Έρευνας έχει ως εξωτερικό συνεργάτη έναν στατιστικολόγο.

Εκπαιδευόμενοι

Προκειμένου να γίνουν δεκτοί οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια.

Ο μέγιστος αριθμός εκπαιδευόμενων που μπορεί το Κέντρο Ημέρας να υποστηρίζει ταυτόχρονα είναι 10. Ο μέγιστος αριθμός εκπαιδευόμενων που μπορεί να υποστηρίζει ταυτόχρονα ο Ξενώνας είναι 8.

Ο ελάχιστος χρόνος παραμονής των εκπαιδευόμενων στο Ολοκληρωμένο Κέντρο είναι 8 μήνες και ο μέγιστος 24 μήνες. Εξαιρέση αποτελούν περιπτώσεις όπου το ίδιο άτομο μπορεί να ήρθε στο Κέντρο με μια ιδιότητα (π.χ. μεταπτυχιακός φοιτητής) και να συνέχισε να συμμετέχει στις δραστηριότητες του Κέντρου με μια άλλη ιδιότητα (π.χ. διδακτορικός φοιτητής).

Η ομάδα εκπαιδευόμενων του Ολοκληρωμένου Κέντρου αποτελείται από προπτυχιακούς φοιτητές (στο 4^ο έτος), μεταπτυχιακούς και διδακτορικούς φοιτητές των σχολών Εργοθεραπείας, Ειδικής Παιδαγωγικής, Παιδιατρικής, Νευρολογίας, Ψυχιατρικής, Ψυχολογίας, και Φυσικής Αγωγής που ενδιαφέρονται να κάνουν την πρακτική τους άσκηση ή να ειδικευτούν σε άτομα με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές. Ακόμα, γίνονται δεκτοί και δάσκαλοι ή καθηγητές γενικών ή ειδικών σχολείων καθώς και εθελοντές μετά από συνεννόηση με τον επιστημονικό υπεύθυνο και αφού πληρούνται κάποια κριτήρια. Ο αριθμός των εκπαιδευόμενων από κάθε σχολή είναι ανάλογος του αριθμού των εργαζομένων της αντίστοιχης σχολής.

Οι προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές παρακολουθούν τις δραστηριότητες του Ολοκληρωμένου Κέντρου στα πλαίσια της πρακτικής τους άσκησης και θα πρέπει να είναι εκεί και να παρακολουθούν τις κλινικές συναντήσεις της θεραπευτικής ομάδας. Υπάρχει η δυνατότητα ένας διδακτορικός φοιτητής να εκπονήσει την διδακτορική του διατριβή είτε στο Κέντρο Ημέρας είτε στον Ξενώνα μετά την έγκριση του Επιστημονικού Υπεύθυνου.

Ο γραμματέας του Κέντρου Εκπαίδευσης και Έρευνας στην αρχή της άσκησης των εκπαιδευομένων, δίνει μια λίστα από βιβλία απαραίτητα για την κατανόηση και την θεραπεία των Διάχυτων Αναπτυξιακών Διαταραχών. Ακόμα, τους δίνεται ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του Ολοκληρωμένου Κέντρου, το οποίο λαμβάνουν όλοι οι εργαζόμενοι του Κέντρου μετά την πρόσληψη τους. Ο Κανονισμός αυτός προσδιορίζει

με ακρίβεια τις αρμοδιότητες του καθενός και τον τρόπο λειτουργίας του Ολοκληρωμένου Κέντρου.

Οι εκπαιδευόμενοι, στην αρχή της άσκησης τους, έχουν τον ρόλο του παρατηρητή.

Εκπαιδεύονται καθ' όλη την διάρκεια της άσκησης τους και αναλαμβάνουν εργασίες, όπως συμπλήρωση ιστορικών, βιβλιογραφικές αναφορές, περιλήψεις άρθρων, κτλ.

Μετά από κάποιο χρονικό διάστημα αφού έχουν παρακολουθήσει αρκετές συνεδρίες και όλες τις δραστηριότητες του Κέντρου (τόσο του Κέντρου Ημέρας όσο και του Ξενώνα), έχουν μελετήσει την προκαθορισμένη βιβλιογραφία και έχουν συμμετάσχει στις κλινικές συναντήσεις της Θεραπευτικής Ομάδας, μπορούν με την καθοδήγηση και τις υποδείξεις του θεραπευτή να διδάξουν κάποιες δεξιότητες στα παιδιά του Κέντρου Ημέρας ή τους ένοικους του Ξενώνα.

4. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γενά Αγγελική, «Αυτισμός και Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές», Αθήνα 2002
- Γενά, Α. (2001). Προγράμματα ένταξης παιδιών με αυτισμό στο νηπιαγωγείο και στην πρώτη δημοτικού βάσει κανονιστικών δεδομένων. *Ψυχολογία*, 8(1). 221-248.
- Νότας Στ., Οι επικρατέστερες θεραπευτικές – εκπαιδευτικές προσεγγίσεις και παρεμβάσεις αναφορικά με τις διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές- αυτισμό, Κοινωνία και Υγεία, Τεύχος 4, Απρίλιος 2005
- Νότας Στ., Το φάσμα του αυτισμού-Διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές, www.autism.gr
- Φάκα Χ., Ελληνικά Δεδομένα και Προοπτικές Ανάπτυξης Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας για τον Αυτισμό, Κοινωνία και Υγεία, Τεύχος 4, Απρίλιος 2005
- «Εμπύχωση», Μονάδα Υποστήριξης και Παρακολούθησης ΨΥΧΑΡΓΩΣ-Β Φάση, Τεύχος 1, 2003.
- «Πώς να φροντίσετε ένα άτομο με διαταραχή του φάσματος του αυτισμού», Μονάδα Υποστήριξης και Παρακολούθησης, 2004.
- «Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας και αυτισμός», Αμπατζόγλου Γ., Βλαχάκη Ε., Γλυνού Α., Καμπούρογλου Μ., Καραντάνος Γ., Μαυρέας Β., Νότας Σ., Παπαγεωργίου Β., Ρούσσου Α., προτάσεις ομάδας εργασίας, 2001.
- Bailey, D. B., JR., & Wolery, M. (1984). Teaching infants and preschoolers with handicaps. Colombus, OH: Charles E. Merrill.
- Baer, D. M. (1981). How to plan for generalization. Austin, TX: Pro-Ed.
- Bandura, A. (1969). Principles of behavior modification. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Uta Firth, «Αυτισμός», Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1996
- Fonbonne E., The Epidemiology of Autism: A review, *Psychological Medicine*, 29, 769 – 786, 1999.
- Koegel, R. L. & Koegel, L. K. (1995). Teaching children with autism. Baltimore: Paul H. Brooks Publishing Co.
- Maurice C. , Green G. & Luce S. C. (1996), Behavioral intervention for young children with autism , Austin 1996

- Midence, K., O'Neill M., The experience of parents in the diagnosis of autism, Autism, 3(3), 273-285, 1999.
- Quill, K. A. (1995). Teaching children with autism. New York: Delmar.
- Smith, T., Buch, G. A., & Evslin Gabmy, T. (2000). Parent-directed intensive early intervention for children with pervasive developmental disorder. Research in Developmental Disabilities, 21, 297-309
- Upper, D. (1977). Token economies in the psychiatric hospital. In D. Upper (Ed.), Perspectives in behavior therapy. Kalamazoo, MI: Behaviordelia.